

# SLOVENSKI VEŠTNIK

Letnik XVI.

Celovec, petek, 15. september 1961

Štev. 37 (1009)

## Vojna igra „zob za zob“ med blokoma doživela moralni poraz

Kennedy grozi z finančnim pritiskom na države, s katerimi ni zadovoljen

Razvoj akcij in reakcij na Zahodu in Vzhodu, odkar so ZDA pred tedni prvič izdali za oboroževanje in vojsko je podoben nevarni igri »zob za zob«. Povišanju izdatkov za vojsko in oboroževanje v ZDA je sledil »Berlin«, prekinitve atomske konference in nevarno nadaljevanje z jedrskimi poizkusi ter še mnogo drugega v merjenju vojaških moči in strahu med Vzhodom in Zahodom. Nevarnost izbruha nove svetovne vojne se je takorekoč večala iz dneva v dan in vedno bolj ogrožala človeštvo.

Medtem ko so v Moskvi poslanico miru iz Beograda, ki sta jo Hruščevu takoj po zaključeni beogrjski konferenci prenesla indijski premier Nehru in ganski predsednik Nkrumah, vzeli na znanje kot realnost, s katero je treba računati, v Washingtonu prve dni niso vedeli, kaj naj napravijo. Kennedy je sprejem prenašalca iste poslanice, indonezijskega predsednika Sukarna in predsednika Malijske republike Keita, določil šele za preteklo sredo. Morda je res čakal — kakor se je govorilo v Washingtonu — kaj poreče na poslanico Hruščev in kaj svet.

Toda to ni bistveno. Veliko bolj bistveno je to, da se je Kennedy s tem prikazal v pozicijski omalovaževalca prizadevanj nekvalifikovanih držav za mir in razumevanje med narodi. Le tako je mogoče razumeti njegovo zadržanost, ko je na predvečer prihoda odposlancev beogrjske konference dejal, da bo sicer državnik sprejel z vsemi častmi, da pa bo njima tudi povedal, da ZDA niso zadovoljne z izidom konference. »Trdi mož« ZDA je šel še delj. Ko je po beogrjski konferenci podpisoval zakon o inozemski pomoči ZDA, je zraven napisal pripombo:

„Jaz sem mnenja, da naj uprava teh denarjev posveti svojo posebno pozornost onim narodom, ki delijo naše mnenje o svetovni krizi“. Z drugimi besedami: Kdor ne klone pred politiko ZDA, naj pomoči ne dobi. Torej hoče Kennedy nevarno politiko blokov za vsako ceno.

Uradno sporočilo o razgovorih Nehruja s Hruščevom ima prijaznejšo vsebino. Po tem sporočilu in poznejših izjavah Hruščeva je sovjetska vlada pripravljena

- začeti pogajanja z zahodnimi državami za sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo,
- za spremembo Berlina v svobodno in demilitarizirano mesto, kar bi pomenilo prispevek k rešitvi problema Berlina v okviru mirovne pogodbe z Nemčijo,
- za razgovore o popolni razorožitvi s sistemom kontrole brez veta in
- za sestanek med Hruščevom in Kennedyjem, če bo ta sestanek ploden.

Hruščev je ob tej priložnosti vabil Kennedyja na sestanek v Parizu.

Atentat na generala de Gaulle:

### Notranjepolitična zaostritev v Franciji

V soboto preteklega tedna je bil na predsednika francoske republike De Gaulle izveden atentat, ki pa ni uspel. Kot atentator je bil obdolžen 30 let stari Martial de Villemondy, ki je aretiran pri zasliševanju dejal, da je dobil nalogo za atentat od desničarske »organizacije tajne armade«, ki jo s kratiko označujejo z OAS, in ki jo baje vodi bivši general Salan. Ukaz za umor generala De Gaulle je dal bivši polkovnik Yves Godard.

V zvezi s atentatom je bilo v Franciji aretiranih večje število bivših francoskih visokih oficirjev. Podvzeti pa so bili številni varnostni ukrepi. Atentat je bil nedvomno poizkus v zvezi z napovedano sodnijsko razpravo proti 24 desničarskim ekstremistom, ki se je pričela v ponedeljek.

Atentat pa je deloma vzrok tudi očitnega nezadovoljstva, ki ga proti De Gaulle kažejo na dan razne skupine zaradi njegovega zaničevanja sklepov in mnenja parlamenta. Spričo tega položaj francoskega »železnega moža« nikakor ni rožnat in bo povzročil v Franciji še resne notranje krize.

V to noro tekmo, kjer bi najmanjša nepremišljenost lahko bila iskra na veliki sod smodnika, v temne oblake vojne nevarnosti so kot žarek posvetili dalekosežni zaključki beogrjske konference 25 izvenbloksovskih držav s svojim manifestom miru in prijateljstva v svetu. Odmev na ta manifest iz vseh celin sveta je prisilil Zahod in Vzhod, da pred vrati 16. Generalne skupščine OZN s tira zaostrevanja odnosov le prehajata na tir pogajanj in razgovorov.

nedyja na obisk Sovjetske zveze. Le-temu, ki je hotel v isti smeri šele diplomatsko »lipati« v Moskvi, pripravljeno Hruščeva očitno ne gre v račun. On slej ko prej vztraja na potrebi predhodnih diplomatskih pripravljanih razgovorov. Ta očitna težnja po podaljšanju sedanje vojne napetosti pa že preseda nekaterim zaveznikom ZDA, zlasti Angliji, Kanadi, Japonski in Italiji, ki pozivajo na naglegjšo pot iskanja sporazumov za ohranitev miru.

Včeraj so se v ZDA sestali na posvet zunanji ministri Velike Britanije, Francije,

Zadnji bombni atentati v Italiji so pokazali:

## Teroristi prihajajo iz Avstrije in Nemčije

Po številnih italijanskih mestih so preteklo soboto zvečer eksplodirale bombe. Namen teh bombnih atentatov je očiten: onemogočili naj bi pogajanja med avstrijsko manjšino na Južnem Tirolskem in italijansko vlado, za katera so bili pred nedavnim ustvarjeni pogoji.

Ob teh atentatih je italijanska policija takorekoč na licu mesta aretirala 7 mladih teroristov. Trije od njih so bili nemški, 4 pa avstrijski državljani. Po poročilih italijanske policije so vsi izjavili, da so nalogo za to obsežno akcijo atentatov sprejeli od »centrale« v Innsbrucku. Nadalje so povedali, da so na povabilo nekega člana Berg-Isel-Bunda vstopili v »Ligo domovini zveste mladine«. Avstrijski teroristi so vsi člani študentske organizacije »Ring freierlicher Studenten«.

Glavni napad teroristov je veljal Rimu. S takoimenovanimi »Molotovimi koktajli« so se pojavili v dveh restavracijah, eni kavarni, na postnem uradu in na železniški postaji Termini. Sled za teroristi je pokazal 21 letni tirolski študent Helmut Wintersberger, kateremu je na poti k postaji Termini bomba eksplodirala v aktovki, pri čemer je bil težko ranjen. Za njim so potem aretirali še dva njegova pajdaša z Dunaja in Nižje Avstrijskega, oba stara 22 let.

Drugo skupino teroristov je italijanska policija odkrila v Trientu. Med njimi je bil en Avstrijec iz Linza in 3 nemški državljani, vsi v starosti 21 do 29 let. Do atentatov s strani podobnih teroristov je prišlo še v Bozenu, v Veroni, v Roverto, v Moezi in v Rimini. V Bozenu in Rimini so teroristi eksplozive deponirali na železniških postajah. Zaradi teh atentatov je italijanska vlada vložila pri avstrijski vladi oster protest.

Aretacije koncem preteklega tedna so jasno pokazale, kje je treba iskati krivce tudi vseh prejšnjih podobnih izredov na Južnem Tirolskem in v Italiji in kje vedrijo kalilci mirnega reševanja sedaj nikakor ne lahkega južnotirolskega vprašanja. Avstrijska vlada se je sicer na torkovi seji distancirala od teroristov ter napovedala, da jih bo postavila pred sodišče in da bo uvedla ostrejšo kontrolo na obmejnih prehodih v Italijo. Toda v isti sapi je potrdila, da bosta zunanji minister dr. Kreisky in državni sekretar dr. Steiner pred Generalno skupščino OZN zahtevala ponovno sprejetje vprašanja Južne Tirolske na dnevni red zasedanja OZN.

Ta korak Avstrije je več kot drzen. Podobna trma ni imela za posledico le zaostritev odnosov Italije do Avstrije, ona in neprenehno napihovanje tega vprašanja v pre-

### Nacionalistični teroristi tudi na Dunaju

Nacionalistični teroristi so s polaganjem takoimenovanih »Molotovovih koktajlov« pričeli tudi na Dunaju. V sredo so tako bombo položili v vhod italijanske prodajalne sladoleda v Alserstrasse, drugo pa so položili pred hotelom Ambasador pod avtomobil italijanskega pevcu Carla Bergonzija, da se je avtomobil vnel.

Zahodne Nemčije in ZDA. Njihova naloga ni lahka, če upoštevamo, da se vrši posvet tik pred zasedanjem OZN, kjer bo predložena beogrjska deklaracija in zahteva afriških in azijskih držav, da naj skupščina obravnava vprašanje jedrskih poizkusov kot nujno. Toda neglede na to, kako se bodo štirje zunanji ministri zedinili, je že sedaj očitno, da je vojna igra »zob za zob« med obema blokoma doživela svoj moralni poraz in da je pot k pomiritvi napetosti v svetu bolj izgajena, kot je bila kdajkoli poprej.

teklosti je tudi v veliki meri vzrok terorističnih akcij, katerih povzročitelji — kakor se je sedaj izkazalo — domujejo v mejah Avstrije in Zahodne Nemčije. Avstrija bo sedaj le težko zastopala koristi svoje manjšine na Južnem Tirolskem. Italija ji bo upravičeno oporekala tozadevno moralno pravico, zlasti še ko je sedaj v razgovorih s predstavniki manjšine našla za obe strani ustrezno platformo za neposredni študij in reševanje problemov na Južnem Tirolskem.

V teh okoliščinah pa izgublja tudi vsakdo pravico, da bi primerjal položaj avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem s položajem koroških Slovencev in da bi pri tem trdil, da smo koroški Slovenci v boljšem položaju kakor ona. Take primerjave niso le iz trte zvite, temveč so prav lahko v stanju, da znova zvabijo na Koroško podobne teroriste, kakor so iz Avstrije hodili v Italijo in na Južno Tirolsko. Koroški Slovenci smo bili že večkrat priča reševanja našega vprašanja potom dinamita. Razstreljeni velikovski spomenik in drugi teroristični atentati so dokaz zato. Sedaj, ko vemo, kje je iskati krivce, bomo toliko bolj budno pazili na vsako zlonamerno izjavo in članek o nas. Znali bomo poiskati pot, da preprečimo vsako rovarjenje proti nam in motenje miru v deželi.

19. septembra se bo sestala skupščina OZN:

## Afriško-azijske države zahtevajo razprave o jedrskih poizkusih v OZN

Predsedniki 46 afriških in azijskih držav v OZN pripravljajo zahtevo, ki jo bodo predložili generalni skupščini OZN, naj nujno prouči vprašanje jedrskih poizkusov. Vprašanje jedrskih poizkusov je sicer že predvideno na dnevnem redu zasedanja OZN, vendar afriške in azijske države želijo, naj bi se temu vprašanju priznal značaj nujnosti.

V Londonu je delegacija »skupine stotih«, ki zahteva jedrsko razorožitev obiskala ameriškega veleposlanika. Po razgovoru z njim je dejala, da so argumenti Američanov, s katerimi opravičujejo obnovitev

## Konzul Djordje Pendžić zapušča Koroško

Načelnik oddelka Generalnega konzulata FLR Jugoslavije v Avstriji, konzul Djordje Pendžić je bil v preteklem tednu na poslovilnem obisku pri poslevodečemu deželnemu glavarju Krassnigu. Ob tej priložnosti je namestniku deželnega glavarja predstavil svojega naslednika konzula Spiridona Petroviča.

Konzul Pendžić, ki deluje že več let na Generalnem konzulatu FLR Jugoslavije v Celovcu, je deležen splošne priljubljenosti. Ko odhaja na novo službeno mesto, mu želimo obilo uspehov.

## V SA-uniformi pred Hitlerjevo sliko

Na podlagi ukaza deželnega sodišča je policija v ponedeljek aretirala v Celovcu 19 let starega Gernota Peera iz Štajerske, ker je imel fotografije, na katerih on in njegovi prijatelji v uniformah nacistične SA stojijo pred Hitlerjevo sliko, okrašeno z zastavo s klukastim križem.

Hišna preiskava je spravila v njegovem stanovanju na Štajerskem na dan »bogato« knjižnico nacistične literature in dokaze, da je leta 1955 in 1956 v svojem domačem kraju baje ustanovljal mladinsko skupino z imenom »Nationalsozialistische österreichische Arbeiterpartei (NSOAP)«.

Prisodili sešaj 19 let staremu Peeru, da je pred 5 oz. 6 leti ustanovljal v svojem domačem kraju nacistično organizacijo, se nam zdi nekam tvegano. Takrat je bil gofovo premlad in je moral biti le nekdo drugi, ki je ustanovljal take organizacije, oskrboval uniforme, delil značke s klukastim križem in navajal mladino k »nemškemu pozdravu«. Vsekakor ta primer nacističnega rovarjenja ni edini in jih je mnogo, ki so tekom let že prišli na dan, ki pa doslej pri nas še vedno niso privedli do tega, da bi oblasti razkrile in onemogočile podtalno rovarjenje očitno porajajočega se nacizma.

## Raab pri Titu

Bivši avstrijski kancler ing. Raab se je kot predsednik Zvezne trgovinske zbornice udeležil Avstrijskega dneva na zagrebškem mednarodnem jesenskem velesojmu. Ob tej priložnosti je predsednika Raaba sprejel v Zagrebu predsednik komiteja za zunanjo trgovino Sergej Kraigher na razgovor o gospodarskih vprašanjih med obema državama. Kakor poroča APA je Raaba ob priložnosti njegovega obiska v Jugoslaviji na kmetijskem posestvu Belje pri Osijeku sprejel tudi predsednik republike Jugoslavije Tito.



## OeVP se ne more zediniti za prihodnji državni proračun

Težave okoli priprave državnega proračuna v vrstah ÖVP se v zadnjem tednu niso zmanjšale. Vsa znamenja kažejo, da se je položaj med interesnimi skupinami ÖVP v zadnjih dneh močno zaostri. Nasprotovanju interesom Bauernbunda s strani Wirtschaftsbunda se je pridružil še prosvetni minister Drimmel, ki je s svojim opozorilom na nizem položaj v šolstvu ter v prosveti in kulturi na seji sosvetu staršev pri prosvetnem ministrstvu dal nedvoumno čutili, da so nasproti zahtevam Bauernbunda tudi še zahteve staršev otrok, ki hodijo v šolo, pomembna sila.

V sredo preteklega tedna so predstavniki »trde govornice« Bauernbunda, njegov predsednik Wallner in predsednik agrarnega kluba poslancev Griessner ter drugi hoteli pri kanclerju Gorbachu in finančnemu ministru Klausu doseči pristaneke na svoje zahteve, po katerih je treba za takoimenovani »zeleni načrt« — določen po zakonu o kmetijstvu — pripraviti v proračunu za leto 1962 najmanj 500 milijonov šilingov. Bauernbundovci so po razgovorih s kanclerjem Gorbachom in finančnim ministrom Klausom trdili, da že »imajo svojo zmago v žepu«.

Klaus pa je to trditve v petek zavrnil s trditvijo, da temu ni tako in da je omenjena zahteva slej ko prej le »želja« Bauernbunda. Za to svojo trditve ima Klaus močno oporo v vrstah Wirtschaftsbunda. V ponedeljek je generalni sekretar Wirtschaftsbunda Eckert, namigujoč na zahteve Bauernbunda ponovil, kar je že prej dejal bivši kancler Raab kot predsednik Wirtschaftsbunda, namreč, da bo Wirtschaftsbund svoje zahteve do proračuna le umaknil, če bodo tudi ostale zahtevajoče skupine umaknile svoje zahteve. Proračun za leto 1962 ne sme biti bolj obremenjen, kot je bil doslej.

Wirtschaftsbund in prosvetni minister stojijo za finančnim ministrom Klausom. Le ta je hotel »trde« Bauernbundovce potolažiti z »obljubo«, da je pripravljen Bauernbundu nuditi druge koristi, če odstopi od svojih zahtev. To ponudbo so njegovi »trdi« možje odbili. Kaj bo sedaj naredil Bauernbund, še ni jasno. Vsekakor je bilo v sredo v Celovcu sklicano zasedanje Konference prezidentov kmetijskih zbornic, za soboto pa je napovedan v Linzu Avstrijski kmečki dan. Tega največjega avstrijskega agrarnega foruma se bodo kot govorniki udeležili tudi kancler Gorbach ter deželni glavar Zgornje Avstrijske Gleisner in njegov namestnik Blüchl. Medtem pa je včeraj še seja zveznega vodstva ÖVP.

Kako se bo spor med različnimi »bundi« ÖVP okoli prihodnjega proračuna končal, je veliko vprašanje. Vsekakor daje dosedanja »trda govornica« Bauernbundovcev praktično le dve možnosti: Bauernbund se bo moral strankini disciplini ukloniti ali pa izpolniti grožnjo nekaterih svojih »trdi« voditeljev in izstopiti iz ÖVP ter nastopiti kot samostojna stranka. Oboje pa bo očitno zmanjšalo njegov vpliv med kmečkimi ljudmi.

## Živinoreja v svetu

V letopisu Organizacije za prehrano in kmetijstvo ki je bil pred kratkim objavljen, je navedeno, da ima največ svinj na svetu Kitajska. V letu 1958/59 je bilo v tej deželi 160 milijonov svinj, oziroma več kakor v vsej Evropi, ki je imela 101,5 milijonov svinj. Južna Amerika je imela v tem času 57,4 milijonov svinj. Srednja in Severna Amerika 80 milijonov in ZSSR 48,7 milijonov svinj.

V letopisu je navedeno, da največ ovac redijo v Oceaniji (Avstralija, Novi Zeland in otoki) in sicer nad 200.000.000 glav. V Aziji redijo 144 milijonov ovac, v južni Ameriki 122 milijonov, v Severni in Srednji Ameriki 41 milijonov, v Evropi 134 milijonov ter v Afriki 136 milijonov glav. Po razpoložljivih podatkih imajo na Kitajskem in v ZSSR 130 milijonov ovac oziroma na vsem svetu 970 milijonov ovac.

Goveje živine je največ v Aziji (232 milijonov glav), v Evropi 111 milijonov, v Južni Ameriki 153 milijonov, v Srednji in Severni Ameriki 141 milijonov in v Afriki 113 milijonov glav. V ZSSR imajo 71 milijonov glav, na Kitajskem 46 milijonov glav in v Oceaniji 22 milijonov glav. Navedenega leta je bilo na vsem svetu 890 milijonov glav goveje živine.

Po statističnih podatkih, objavljenih v letopisu navedene organizacije, je danes na svetu 485,5 milijonov svinj, medtem ko jih je bilo pred desetimi leti le 293,4 milijonov. Ovac je sedaj 967 milijonov, pred desetimi leti pa jih je bilo 774 milijonov, število goved pa se je povečalo od 762 milijonov na 890 milijonov glav. V desetletnem obdobju je padlo samo število konj. Pred desetimi leti jih je bilo 75,8 milijonov glav, sedaj pa jih je samo 70,2 milijonov.

# Integracija izvenblokovskih držav

Združitev 6 zapadnoevropskih držav v Evropsko gospodarsko skupnost ali — kakor se pri nas v obče imenuje — EWG in kasnejši nastanek Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA), ki obsega nadaljnjih 7 evropskih držav, sta dala zgled, ki so ga pričele posnemati tudi izvenevropske države. Poleg EWG in EFTA je izvenevropskim državam dala pobudo za gospodarsko združitev ali integracijo tudi še združitev vzhodnih evropskih držav. Danes izven Evrope obstoja ali pa je v povojih že 6 nadaljnjih gospodarskih združenj.

Izvenevropska integracijska prizadevanja so zaenkrat še malo napredovala. Najdalje so prišla prizadevanja v Latinski Ameriki. Države v Srednji Ameriki Kostarika, Guatemala, Honduras, Nikaragva in Salvador so junija 1958 sklenile mnogostransko pogodbo o prosti trgovini in o srednjeameriški integraciji. Leta 1959 je bila uvedena prosta trgovina za okoli 200 predmetov. Seznam predmetov proste trgovine se počasi razširja in računajo, da bo po 12 letih prišlo do popolnoma proste trgovine med navedenimi državami. Takrat hočejo med seboj vzpostaviti carinsko unijo. Posebni predpisi veljajo za industrije, ki naj bi bile regionalno integrirane in ki naj bi delale pod zaščito skupne carinske tarife.

Druga skupina latinskoameriških držav, ki so na poti k integraciji, sestojata iz Argentine, Brazilije, Čila, Mehike, Paragvaja, Perua in Urugvaja. Verjetno pa se jim bo še pridružila Bolivija. Te države bodo v pogodbenih rokih znižale svoje povprečne carinske tarife za 8 %. Pri tem pa je izbira predmetov, za katere naj bi se znižale carine, prepuščena državam podpisnicam pogodbe. Razen tega so se države pogodbeno sporazumele, da bodo v triletnem presledku dale vedno večji odstotek predmetov z osnovnega seznama v seznam predmetov, katerih uvoz je prost. Na splošno pa so kmetijski pridelki izključeni iz znižanja carin in ni napovedana za nje nobena skupna carinska tarifa.

Arabska liga, ki formalno vključuje Združeno arabsko republiko, Irak, Jordanijo, Libanon, Saudovo Arabijo, Jemen, Sudan, Libijo, Tunizijo in Maroko, ima predvsem politični značaj. Vendar pa pogodba o ligi vsebuje tudi mnoga določila o sodelovanju na gospodarskem področju, toda v tem pogledu v okviru lige še ni bilo mnogo storjenega.

Štiri severnoafriške države Maroko, Tunizija, Libija in Alžirija, ki jo predstavlja začasna alžirska vlada, so pod imenom Magreb politično povezane in teže tudi za čim tesnejšimi medsebojnimi gospodarskimi stiki, kar naj bi bilo podlaga za kasnejšo federacijo teh držav.

V Zapadni Afriki sta Gana in Gvineja stvorili za sedaj še bolj nominalno ekonomsko unijo in sta v pogajanjih z Liberijo in Nigerijo, da bi ustanovili zapadnoafriško združitev.

V jugovzhodni Aziji pripravljajo Indonezija, Malaja, Filipini, Singapur in

Tajsko pakt o prijateljstvu in gospodarstvu in se prizadevajo, da bi za njega pridobile še druge jugovzhodne azijske države.

Kakor že omenjeno so naporu za integracijo pokazali otipljive rezultate zaenkrat šele v Latinski Ameriki. Drugod na tej poti obstojajo še razne težave, vendar je pričakovati, da bo dobra volja, ki jo kažejo na tej poti včlanjene države, te težave prej ali slej premostila.

Ta izvenevropska gospodarska združenja na sedanji stopnji svojega gospodarskega razvoja v svetovni trgovini še ne predstavljajo pomembnejšega činitelja, kajti njihov skupni delež znaša le 12,7 % svetovnega uvoza in 14,4 % svetovnega izvoza. S tem je za 10,9 oz. 8,4 % nižji od deleža, ki ga ima na svetovni trgovini EWG. Vse drugače vendar izgleda njihov pomen, če ga primerjamo po številu prebivalstva članic teh integracij in po obsegu njihove medsebojne trgovine. Tu se pokaže naslednja slika:

skupnost držav v	število prebivalstva v milijonih	obseg medsebojne trgovine v ml. dolarjev
Srednja Amerika	10,3	18,7
Latinska Amerika	143,0	366,0
Arabska liga	71,8	210,0
Severna Afrika	25,3	40,0
Zapadna Afrika	40,9	4,0
Jugovzhodna Azija	136,6	1.059,0
Skupno	427,9	1.667,7
EWG (kot primerjava)	168,0	6.762,0

V tej primerjavi je treba upoštevati, da gre pri teh integracijskih območjih skoraj brez izjeme za manj razvite dežele, ki se prizadevajo, da bi dosegle čim prej tudi svojo gospodarsko neodvisnost. V tem prizadevanju in spričo njihovih neodkritih in še neizčrpanih naravnih bogastev pa utegnejo te integracije kmalu postati pomemben činitelj ne le v medsebojni trgovini, temveč tudi na svetovnem trgu in v mednarodnem političnem dogajanju.

## Grozna letalska nesreča na Irskem

Do grozne letalske nesreče je prišlo preteklo nedeljo na Irskem. Brž po vzletu na letališču Shannon je štirimotorno letalo tipa Douglas DC 6 treščilo v reko istega imena. Pri tem je zgubilo 83 oseb svoje življenje, ki so bili na poti na kmetijsko razstavo v Chikago.

Med ponesrečenimi je tudi načelnik oddelka za tisk koroške kmetijske zbornice in glavni urednik zborničnega glasila »Der Kärntner Bauer« višji kmetijski svetnik ing. dr. Adolf Priessner ter nadaljnjih 9 avstrijskih državljanov, vsi iz več ali manj vodilnih položajev v kmetijstvu.

## Letošnji jesenski zagrebški velesejem

edinstvena mednarodna gospodarska prireditelj

Ob navzočnosti številnih predstavnikov držav na beograjski konferenci izvenblokovskih držav, ki so po njenem zaključku še ostali v Jugoslaviji, in predstavnikov držav, ki sodelujejo na letošnjem jesenskem mednarodnem velesejmu, je prteklo soboto predsednik republike Tito odprl 61. mednarodni jesenski zagrebški velesejem.

Jesenski mednarodni velesejem v Zagrebu je že leta sem največja sejmska prireditelj v Jugoslaviji. Vse bolj pa tudi postaja ena največjih sejmskih prireditev v Evropi. V tem prizadevanju je zagrebški velesejem napravil letos lep korak naprej. Število razstavljalcev je letos naraslo na 5.929. Razen jugoslovanskih razstavljalcev razstavlja 4.764 podjetij iz 31 držav. Od evropskih držav je na sejmu zastopanih 20 držav, od izvenevropskih držav razstavlja na sejmu 6 azijskih, 3 afriške in 2 ameriški državi. Razstavišni prostor obsega letos površino 47,5 ha.

Vse države, ki razstavljaajo v Zagrebu, so posvetile največjo pozornost razstavljanju industrijske opreme zlasti za lesno, živilsko, kemično in kovinsko predelovalno industrijo. Kot novinci med razstavljaljočimi državami nastopajo letos Kambodža, Pakistan in Gvineja, ki prikazujejo svoje izvozne izdelke, kot so n. pr. kavčuk, poper, lesni izdelki, bombaž, buma, kačje kože, srebrni izdelki in tekstil.

Naraščajoči mednarodni pomen zagrebškega velesejma je posebej očiten po dejstvu, da na njem letos razstavlja polovica držav, s katerimi ima Jugoslavija gospodarske zveze in sporazume. To pa ni le izraz da je letošnji jesenski zagrebški velesejem edinstvena mednarodna gospodarska prireditelj, temveč istočasno dokaz gospodarske rasti Jugoslavije in njenega ugleda v svetu.

## PO ŠIRNEM SVETU

VARŠAVA. — Na kraju bivšega taborišča vojnih ujetnikov Helmu v jugovzhodni Poljski so odkrili obelisk v spomin žrtvam fašizma, ki so padle v tem taborišču. Ob tej priložnosti je bilo zborovanje, na katerem je več tisoč ljudi skupaj z govorniki manifestiralo proti vojni, za mir in sodelovanje med narodi.

DUNAJ. — Zunanji minister dr. Kreisky je v soboto izjavil, da ne bo postavil južnolotrskega problema na dnevni red Generalne skupščine OZN, če je kolikoli možnost, da bi se z Italijo uspešno pogodili z neposrednimi pogajanjimi. V nekem intervjuju je zunanji minister demantiral vest, da bi Avstrija kdajkoli zahtevala samoodločbo za to pokrajino. Dodal je, da je zanj lokalna avtonomija za obe strani sprejemljiv temelj za sporazum.

TOKIO. — Eden izmed japonskih radioloških laboratorijev je objavil, da so v dežju, ki je padal na vzhodnih področjih države, ugotovili nenormalno radioaktivnost 3850 mikro-curiejev v enem litru. Povečanje radioaktivnosti so zdaj ugotovili prvič, odkar je bilo objavljeno, da so v Sovjetski zvezi obnovili atomske poskuse.

TEHERAN. — Pričakujejo, da se bo v začetku jeseni začela vrsta sodnih obravnav proti generalom, bivšim ministrom in visokim državnim uradnikom, obtoženim korupcije, poneverb in zlorabe svojih položajev. Doslej so zaradi korupcije ali podkupljivosti aretirali kakih 30 ljudi, med njimi pet generalov in dva bivša ministra. Iz služb pa so odpustili kakih 300 uslužbenecov.

ISTANBUL. — Pred istanbulskim vojaškim sodiščem se je začel proces proti ljudem, obtoženim, da so skušali osvoboditi Menderesa in druge voditelje bivšega režima v Turčiji. Obtoženo so tudi da so nameravali zasedi električno centralo, radijsko postajo in vladno rezidenco v Istanbulu ter organizirali saboteže na javnih napravah. Obtoženih je skupno 15 ljudi.

NEW DELHI. — Indijski center za investicije je objavil, da je Indija po vojni, vključno s prvimi trimesečjem tega leta, prejela iz tujine pomoč za javni in privatni sektor v skupnem znesku okoli 18 tisoč 500 milijonov rupij v obliki posojil in 6500 milijonov v obliki daril. Iz tega je razvidno, da se veča zanimanje tujih držav za sodelovanje v razvoju indijskega gospodarstva. Do junija 1948 so tuji investitorji naložili v privatni sektor indijskega gospodarstva 2,5 milijona rupij, do konca leta 1959 pa 6107 milijonov.

WASHINGTON. — Ameriško obrambno ministrstvo je objavilo, da bodo poslali v Turčijo s letali borbena skupina letalske divizije, ojačeno s pehotnimi enotami. Te ameriške enote bodo sodelovale na manevrih NATO, ki bodo med 15. in 25. septembrom v jugovzhodni Evropi. Na manevrih bodo sodelovali VI. ameriško ladjevje, omenjene ameriške enote ter enote grške in turške vojske. Objavljeno je bilo tudi, da so bili od 12. do 14. septembra manevri NATO tudi v Zahodni Evropi. Ameriško obrambno ministrstvo je pozvalo 20.000 vojaških obveznikov, naj se v oktobru javijo v vojsko. Odkar je izbruhnila berlinska kriza, je to že tretje novačenje v ZDA.

MOSKVA. — Agencija TASS je objavila, da bo Sovjetska zveza izvajala od 13. septembra do 15. oktobra v osrednjem delu Tihega oceana poskuse z lansiranjem večstopenjskih raket, ki nosijo vesoljske ladje.

BOSTON. — ZDA so splovile prvo površinsko bojno ladjo na atomski pogon. To je križarka »Long Beach«, dolga okoli 220 metrov in opremljena z napravami za lansiranje projektilov.

KUWAIT. — V Kuwait je prispelo 80 vojakov iz Saudske Arabije kot prvi kontingent sil arabskih dežel, ki bodo zamenjale britanske čete. Pričakujejo pa prihod še večjega kontingenta vojakov. Računajo, da bodo arabske sile štele okoli 3000 ljudi iz Saudske Arabije, ZAR, Sudana, Tunizije in Jordanije, pri čemer bo Saudska Arabija dala največji kontingent.

LJUBLJANA. — Novinarji, ki so predstavljali na beograjski konferenci tisk neangažiranih azijskih afriških držav so obiskali Slovenijo ter se mudili tudi na Ravnan na Koroškem in v Črni. Nato so se ustavili v Ljubljani ter si ogledali na Gospodarskem razstavišču modno revijo, nekateri so se seznanili z zanimivostmi slovenske metropole, obiskali so Litostrojo, v Kranju so si ogledali tovarno Iskra nato pa so imeli na sledi fiskovno konferenco.

BEograd. — Tovarna gumijevih izdelkov »Tiger« iz Pirota bo izvozila v Indijo za blizu pol milijona dolarjev avtomobilskih gum. Pogodbo o izvozu je sklenilo zunanjetrgovinsko podjetje »Jugauto« iz Beograda. Manjše količine gum bodo izvozili tudi v Zahodno Nemčijo. Tovarna bo izvozila v Indijo gume za srednje težka tovarna vozila.

BERLIN. — Po pisanju lista »Sonntag« je na univerzah in visokih šolah v Zvezni republiki Nemčije 45 profesorjev za znanstveno pravo in pravno filozofijo, ki so za časa nacizma objavljali znanstvene publikacije s falšično vsebino. Ti profesorji imajo močan vpliv na študentsko mladino v Zahodni Nemčiji.

KALKUTA. — Zahodna Nemčija se je demonstrativno umaknila z mednarodnega festivala otroških filmov v Kalkuti, ker organizator festivala ni hotel sneti zavezave Demokratične republike Nemčije s postopja, kjer predvajajo filme. Festival je slovesno otvoril indijski minister za informacije Keskar.

ADIS ABEBA. — V glavnem mestu Etiopije so odprli razstavo fotografij z beograjske konference letov držav in vlad izvenblokovskih dežel. Razstavo je prireditelj ministarstvo za informacije.



# Pričetek sezone v celovškem mestnem gledališču

Razveseljiv napredek, a nobene državne podpore za popravila v gledališču

S premiero Smetanove „Prodane neveste“ jutri zvečer bo Celovško mestno gledališče pričelo svojo novo sezono prireditev. V petek, 22. septembra bo premiera Shakespeareove tragedije „Hamlet“. Svoje letošnje uprizoritve operet bo gledališče pričelo v nedeljo, 24. septembra s Fallsovo opereto „Madame Pompadour“.

„Mali oder“ v domu glasbe (Kammerspiele) je imel svojo premiero že v soboto, dne 2. septembra, ko je z velikim uspehom in v popolno zadovoljstvo publike odigral Magnierjevega „Oscarja“.

Za novo sezono je gledališče pridobilo vrsto novih umetnikov, tako med pevci in igralci kakor tudi med režiserji in godbeniki. Njegov orkester se bo do 1. oktobra — ko bo štel 37 godbenikov — povečal in postal kompleten.

Pred pričetkom nove sezone je na tiskovni konferenci dal intendant gledališča Otto Hans Böhm kratek pregled o uspehu preteklega gledališke sezone v Celovcu. Po tem pregledu je gledališče lansko sezono zaključilo s 342 predstavami, na katerih je bilo uprizorjenih 7 oper, 12 operet in 16 gledaliških komadov. Število predstav se je v tej sezoni povečalo za 12

predstav. Žal pa se ni povečala udeležba na predstavah. Značala je blizu 150.000 obiskovalcev in bila s tem za 3 % manjša kot 1959/1960.

Razveseljiv uspeh je lani zabeležil „mali oder“ v Domu glasbe. Čeprav so nekateri „malemu odru“ pred leti napovedali „smrt“, je pretekla sezona nesporno potrdila upravičenost njegovega obstoja. Število njegovih predstav se je povečalo za 5 %, število obiskovalcev pa za 10 %. Najboljši dokaz upravičenosti njegovega obstoja pa je dan s tem, da so dohodki njegovih predstav narasli za 30 %.

Poletna gledališka sezona je vsebovala 21 predstav in zabeležila za 10 % večji obisk in za 20 % več dohodkov kot leta 1960. Če upoštevamo, kar je bilo na tiskovni konferenci povedano, da se je v pretekli gledališki sezoni število podeželjskih in sindikalnih abonementov znova povečalo, potem vidimo, da se nekdanji tradicionalni krog stalnih obiskovalcev gledališča v Celovcu iz leta v leto krči in da

postaja gledališče vse bolj hiša oderske umetnosti za delovne ljudi.

V novi gledališki sezoni bodo prve uprizoritve režirali Curt Hampe z Münchena (Prodana nevesta), Reinhold Siegert z Dunaja (Hamlet), Karlheinz Brand (Madame Pompadour) in Wolf Dietrich (Philemon in Baucis). Za opero pa je gledališče dobilo nove moči v madžarki Elisabeth Szemzo (lirični sopran), v Düsseldorfu Wernerju Kesslerju (tenor) in Dunajčanu Rudolfu Holtenau (bas). Pri „Prodani nevesti“ bo kot gost pel še Wolfgang Hübner z Dunaja. Kot nove umetnike v Celovcu pa bomo spoznali tudi Inge Bauböck, Georga Filserja in Guntherja Borka kot gosta v vlogi Hamleta.

Manj razveseljivo kot lepo obetajoča gledališka sezona v Celovškem mestnem gledališču pa je dejstvo, da že res nujno potrebne adaptacije v gledališču niso mogle biti izvedene in da zaenkrat tudi ni izgleda, da bodo v kratkem izvedene. Vzrok: kakor za gradnjo srednjih in modernizacijo visokih šol država oz. zvezna vlada tudi za gledališče nima denarja.

## Mednarodna kiparska razstava v Kostanjevici in Portorožu

V nedeljo, dne 3. septembra so v Portorožu zaključili I. mednarodni simpozij kiparjev »Forma viva« ali »živa oblika«. Ta simpozij je v Kostanjevici od začetka julija združeval 8 kiparjev iz 7 držav, ki so ustvarjali svoja dela v les. Ta skupina je odprla svojo razstavo 1. septembra v Kostanjevici. V Portorožu pa je od junija naprej delala druga skupina 11 kiparjev iz 8 držav, ki so klesali svoje umetnine v isterski kamen. Le ti so razstavo svojih del v Portorožu odprli v nedeljo, 3. septembra.

Pobudo za ta simpozij sta dala mlada kiparja Janez Lenassi in Jakob Savinšek, ki sta svojo pobudo tudi uspešno uresničila. Na simpoziju so se združili kiparji 12 držav iz Evrope, Azije in Amerike. Osnovna misel, ki loči ta simpozij od podobnih simpozijev pri nas v Avstriji in v Nemčiji, je bila v tem, da so popolnoma eliminirali komercialno plat, tako da je vsak umetnik lahko delal res svobodno in iskreno umetniško.

Simpozija v Portorožu so se udeležili avstrijski, zapadnonemški, egiptski, japonski, francoski, italijanski, ameriški, holandski, poljski, jugoslovanski in drugi kiparji. Njihova dela je ocenila mednarodna žirija, ki so jo sestavljali sekretar Beneškega bienala Umbo Appolonio, avstrijski umetnostni kritik dr. Alfred Schneller in direktor ljubljanske moderne galerije Zoran Kržišnik. Vsi kiparji so na simpoziju dosegli pri svojih izdelkih boljše uspehe, kakor so jih dosegli v zaprtih ateljejih.

## Jugoslovankse knjige na tujih knjižnih sejmih

Zadnja leta so jugoslovanske založbe intenzivno navezovale stike s sorodnimi organizacijami v širnem svetu. Ta prizadevanja so rodila lepe uspehe. Jugoslovanske knjige se pojavljajo na vseh pomembnejših razstavah in knjižnih sejmih po svetu. Najdejo jih v Varšavi, Lodzu, Bratislavi, Pozvanju, Leipzigu, Frankfurtu, Parizu in Chikago. Posebno velik razstaveni prostor so jugoslovanskim založnikom zagotovili na frankfurtskem in leipziškem knjižnem sejmu.

## Iz „Statističnega letopisa“ Zdrženih narodov za 1960

Rusi tiskajo in kupujejo največ knjig; Angleži so sstrastni bralci časopisov; Irci so največji jedci: 3500 kalorij v hrani na dan sprejmejo vase.

Američani imajo največ avtomobilov, lani je prišlo na 1000 Američanov 335 polniških avtomobilov.

Televizijskih aparatov imajo tudi največ Američani: 53 milijonov, Angleži 10 milijonov, na tretjem mestu je Sovjetska zveza — 7 milijonov.

Radijski sprejemniki imajo nekoličan sprememljen vrstni red. Na prvem mestu je spel Amerika: 169 milijonov aparatov, Sovjetska zveza 40 milijonov, Zahodna Nemčija 16 milijonov, Japonci in Angleži po 15 milijonov.

Skupna svetovna proizvodnja je bila lani za 4,5 odstotkov višja kot leta 1959 in za 37 odstotkov višja od leta 1953.

Najbolj goste je že zmeraj naseljena Evropa: 85 ljudi na vsak kvadratni kilometer, v Aziji 60, v ZDA in Latinski Ameriki pride na kvadratni kilometer 9 ljudi, v Afriki 8, v Avstraliji in Polineziji po 2.

## Jugoslovanski risani film dobil prvo nagrado

Avgusta meseca je bil v Kanadi filmski festival, kjer je 29 držav prikazovalo risane, otroške in dokumentarne filme. Jugoslavija se je festivala udeležila z dvema filmoma — risanko »Šagrinova koža« v produkciji Zagreb-filma in z dokumentarnim filmom »Mali vlak« podjetja Lovčen-film. Risanki je žirija prisodila prvo nagrado v konkurenci risanih filmov, drugi film pa je dobil posebno diplomu.

## Potujoči kino SPZ pričinja predvajati film

# DOBRO MORJE

Svojo letošnjo sezono slovenskih filmov pričinja Potujoči kino SPZ s celovečernim igranim mladinskim filmom „Dobro morje“. Film je izdelal Triglav-film v Ljubljani, zgodbo je napisal Ernest Adamič, glasbo pa Bojan Adamič.

Poglavitna privlačnost tega filma je morje s svojimi mirnimi in razpenjenimi vodami, s svojim bogastvom, ki daje kruh mnogim ljudem, pa tudi s svojo revščino, če ti ljudje postanejo žrtve sebičnosti in izkoriščanja. To je glavna vsebina tega filma, katerega motivi so vzeli iz življenja v Hrvaškem Primorju pred približno 50 leti. V ribiški vasici v Klenovci, kamor prihajajo „vlaki“ tun, ima bogati vaški trgovec Anton Paškali (Stane Potokar) kar tri visoke lesne, s katerih je mogoče Tune opazovati. Med prebivalci vasice, ki so odvisni od njega, se je njegovi oblasti uprli ribič Ivo Ložič (Janez Vrhovec), prikupen in odločen možakar. Paškali, ki ve, da mu je Ložič edini na vasi nevaren, ga poskuša na vse načine onemogočiti. Z dinamitom pobije ribe na skrivaj pomeša med Ložičeve, nakar ga ovadi. Žandarji odnesejo Ložiča in njegovega mladega prodajalca Ivetu (Tomaž Pesek) v zapor. Paškali misli, da bo sedaj lahko mirno gospodoval vaščanom, toda mlademu Ivetu se posreči zbežati iz zapora in razkrinkati Paškala kot krivca ter dokazati svojo in Ložičevo nedolžnost.

Film je poln čudovitih prizorov ob Jadranu in napete dramatičnosti. Poleg imenovanih igralcev nastopa v filmu med drugimi tudi Eveline Wohlfeller, ki smo jo srečali kot Lotfi v filmu „Dolina miru“.

JANKO PLETERSKI:

## Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

Da bi prikrili to dejstvo, so se pomnožile trditve, da tudi uredba iz leta 1945 kot okupacijski zakon nikoli v avstrijskem pravnem sistemu ni bila pravno veljavna. Celo prof. Ermacora v svojem članku prihaja brez prave analize do zaključka, da ta uredba pravzaprav nikoli ni postala pravna norma, marveč samo upoštevanje fakt (beachtetes Faktum).

Nastanek in poznejše obravnavanje tega »upoštevanega fakta« sta za avstrijsko prakso nasproti slovenski manjšini na Koroškem tako značilna, da sta vredna podrobnejšega ogleda.

V.

Ena glavnih trditve nasprotnikov dvojezičnega šolstva je v poznejših letih bila ta, da je uredba bila izdana na zahtevo in pod pritiskom britanskih zasedbenih oblasti. Uradni zapisniki sej provizorične deželne vlade, ki je obravnavala in končno sprejela načrt uredbe o dvojezičnih šolah, še niso objavljeni, kljub temu, da bi v polemiki okrog nastanka uredbe o dvojezičnih šolah to moglo zelo pomirjevalno učinko-

vati na duhove. Zadevni apel tedanjega člana provizorične deželne vlade dr. Joška Tischlerja, ki je jeseni 1958, tik pred odpravo obvezne dvojezične šole, predlagal, da naj bi deželna vlada objavila zapisnik pogovora z dne 3. avgusta 1945, na katerem je bilo prvokrat po drugi svetovni vojni govora o dvojezični šoli, kakor tudi zapisnik seje deželne vlade z dne 3. oktobra 1945, kjer so vse v vladi zastopane stranke razložile svoja stališča do dvojezičnega šolstva, žal ni bil upoštevan. Na vprašanje, zakaj ni prišlo do objave teh pomembnih dokumentov, ni težko odgovoriti. Zgodovinska resnica o nastanku uredbe o dvojezičnih šolah bi bila ovirna za likvidacijo tega šolstva v letu 1958. Tak zaključek nam potrjujejo nekateri uradni dokumenti in pa izjave oločilnih udeležencev tedanjih posvetovanj. Dr. Tischler je objavil pismo, ki ga je direktor deželnih uradov Karl Newole 3. avgusta 1945 poslal njemu in ostalim voditeljem strankarskih frakcij v deželni vladi. V tem pismu obvešča Newole, da je 3. avgusta govoril z deželnim svetnikom dr. Tischlerjem, na katerem mu je slednji razložil svojo zamisel

dvojezičnega šolstva na Južnem Koroškem po vzgledu na nekatere švicarske kantone. Razen tega dejstva, ki nam kaže dr. Tischlerja kot iniciativnega izvedenca za reševanje šolskega vprašanja na ozemlju Južne Koroške, je iz pisma videti predvsem, da so predstavniki strank bili povabljeni, naj posamezne stranke na svojih internih posvetovanjih izdelajo svoja stališča in izdajo instrukcije svojim predstavnikom za naslednjo sejo deželne vlade glede zasnovanega sistema dvojezičnih šol. Že leta 1955 je g. Newole, ki je vse do pred kratkim bil direktor deželnih uradov in zaradi tega najbolj informiran o poteku stvari, povedal, v čem je dejansko bil vzrok, ki je pripeljal provizorično koroško deželno vlado k izdaji uredbe o dvojezičnem šolstvu. Britanska okupacijska oblast, ki se je trudila spraviti stvari v normalni tek, je imela svoj načrt za rešitev vprašanja šolstva za koroške Slovence. Zamislila si je preprosto teritorialno rešitev: na ozemlju južno od Drave, to je tam, kjer so se prebivalci pri plebiscitu z večino izjavili za Jugoslavijo, naj bi se uvedle čisto slovenske šole. Na ostalem koroškem ozemlju pa naj bi veljale čisto nemške šole. Koroška deželna vlada je to hotela na vsak način preprečiti in je zato izdelala načrt o dvojezičnih šolah južno in severno od Drave. O tem vprašanju je g. Newole

l. 1958 še enkrat govoril. Njegovo pričevanje se glasi: »Koroška dežela, niti avstrijska republika, v tedanjem času (t. j. 1945) nista imeli na razpolago kakršnih koli sredstev sile. Mejo je bilo mogoče braniti samo z argumenti in s prepričevanjem velikih sil. V ta čas je padla tudi šolska uredba koroške deželne vlade, ki je bila postavljena pred izbiro, ali naj predlaga z glasovi Slovencev, ki so tedaj sedeli v deželni vladi na zahtevo okupacijske oblasti, šolsko ureditev, ali pa naj tvega, da bodo Britanci sami od sebe in pod vplivom prišepetovalcev, ki jih Koroška ni mogla kontrolirati, izdali šolsko uredbo. Obstajala je velika nevarnost, da bo znotraj zaporne cone (področje južno od Drave, op. pis.) šole postale čisto slovenske, izven le-te pa čisto nemške. To bi pomenilo mejo znotraj dežele, ki bi morala katastrofalno vplivati na mirovna pogajanja, zlasti glede na to, da je zastrašenost prebivalstva v zaporni coni bila izredno velika in so se ljudje čutili, kakor izročeni višjim silam. Morali smo očitno demonstrirati enotnost prebivalstva znotraj in izven zaporne cone.« (Die Neue Zeit, 12. julija 1958, št. 156, str. 1) »Enotnost« prebivalstva je bila demonstrirana na ta način, da je koroška deželna vlada ustanovila dvojezično šolstvo na ozemlju južno in severno od Drave in da je s tem pomen Dravevo

kot notranje koroške meje zabrisala. Iz tega avtoritativnega pričevanja je jasno vidno dejstvo,

■ da uredba o dvojezičnem šolstvu nikakor ni bila zahteva britanskih okupacijskih oblasti, ki so imele pripravljeno ureditev na popolnoma drugačni zasnovi;

■ da je tudi teritorialno območje veljavnosti te uredbe določeno popolnoma po intencijah koroške deželne vlade in to daleč preko meja, ki ga je imela v mislih britanska zasedbena oblast, in

■ da je bila zamišljena kot sredstvo Avstrije (ne pa okupacijskih oblasti) v boju za njene teritorialne koristi.

Šele ko so avstrijske teritorialne koristi bile zavarovane, so nasprotniki dvojezičnega šolstva začeli ugovarjati uredbi, češ da nima zakonite in ustavno veljavne podlage.

Najbolj značilen je v tem pogledu ultimatum poslancev VdU Pfeiferja in drugih, ki so februarja 1951 v interpelaciji na zveznega prosvetnega ministra Hurdesa zahtevali, naj »v izvajanju svojih nadzornih in vodstvenih pravic zahteva od koroške deželne vlade, da takoj razveljavi protipravno šolsko jezikovno uredbo provizorične deželne vlade od 3. oktobra 1945 in da najpozneje do 1. aprila 1951 obnovi na ljudskih, glavnih in srednjih šolah Južne Koroške stanje, ki bo v skladu z ustavo in zakonom.« (Se nadaljuje)



## Zapiski ob občnem zboru Kmečke gospodarske zadruga

**PLIBERK.** — Pred nedavnim je bil občni zbor tukajšnje kmetijske ustanove Kmečko gospodarske zadruga. Udeležba na občnem zboru bi bila lahko številnejša, ker zadruga je skupna organizacija vseh članov. Od zanimanja in sodelovanja vseh članov brez izjeme je odvisen tudi uspeh in napredek zadruga. Člani upravnega in nadzornega odbora se hvalevredno prizadevajo za zadrugo ter imajo veliko smisla in razumevanja za skupnost. Prav tako velja tudi poslovodji priznanje za požrtvovalno delo v koristni kmetijsko-gospodarski organizaciji.

Iz živahne razprave izkušenih odbornikov in drugih zadržnikov je bilo posneti, da hočejo zadržniki vložiti še več napora za nadaljnji razvoj KGZ, za kar so objektivni pogoji v tem kraju dani. Iz zaključenih poročil je bilo razvidno, da zadruga napreduje iz leta v leto, vendar bi bil razvoj lahko še večji, če bi bili poslovni prostori na pripravljenem prostoru v doglednem času zgradi ustrezno zadržniško skladišče in poslovni prostori. V tej zvezi je odbor sklenil storiti potrebne korake in bo stopil tudi v stik z Zvezo slovenskih zadržug, ki ima po vojni nesporne zasluge pri obnovi slovenskega zadržništva na Koroškem.

Na občnem zboru je bila iznešena tudi misel, da je treba v okolici bolj in bolj vzbujati smisel za zadržništvo ter širiti zadržniško zavest. Ob vsaki priložnosti je treba postaviti dobro prepričevalno besedo v korist zadržug, kajti dobra beseda najde tudi povsod dobro mesto. Iz mnogih prepričanih zadržnikov, ne le iz odbora samega, more zrasti krepka in močna zadruga v korist vseh članov in skupnosti.

Vedno velja, da je vsaka zadruga takšna, kakršni so njeni člani. Zato je važna zadržniška naloga tudi ta, da vzgaja ljudi v dobre zadržniške zadržnike. Zadruga je že sama na sebi dobra vzgojiteljica, kajti po njenem bistvu in namenu morajo zadržniki v njej složno sodelovati po geslu »vsi za enega, eden za vse«. Zadržniška ideja naj razvija v ljudeh smisel za skupnost, za odrekanje v korist bližnjemu, skratka, da goji v članih socialno čustvovanje in zatira škodljivo sebičnost. Člani naj se zavedajo svojih zadržniških pravic, toda tudi dolžnosti do zadržug v spoznanju, da jim je zadruga skupna vrednota.

## Srečanje inozemskih Avstrijcev v Celovcu

Ob koncu prejšnjega tedna do vključno ponedeljka je bilo srečanje inozemskih Avstrijcev v našem glavnem mestu. Po podatkih statističnega zavoda dunajske univerze je naseljenih po širokem inozemstvu okoli 400.000 Avstrijcev, med katerimi jih je okoli 250.000 še ohranilo avstrijsko državljanstvo. Inozemski Avstrijci so organizirani v Svetovni zvezi Avstrijcev in ta organizacija je imela letos svoje srečanje in občni zbor v Celovcu.

Kot uvod tega srečanja je bila v petek zvečer odprta razstava v deželni muzej z naslovom „Kulturna ustvarjalnost inozemskih Avstrijcev“. Na velikem stenskem zemljevidu je z rdečo-belo-rdečimi zastavami zaznamovano, v katerih deželah in krajih po vsem svetu živijo in delajo inozemski Avstrijci. Na mnogih področjih znanstva kakor v zdravstvu, tehniki in naravoslovju so se Avstrijci v inozemstvu uveljavili in dosegli visoka priznanja in položaje. V slikah je pokazanih okoli 60 avstrijskih znanstvenikov, ki so si osvojili priznanja vredne zasluge v inozemstvu, med temi je 9 nosilcev Nobelove nagrade. Vzbuja se vprašanje, zakaj so se vsi ti ljudje odločili za inozemstvo, da so se mogli uveljaviti. Verjetno jim je bila domovina pretesna,

## Uspel pevski koncert v Škocijanu

Pevska zbor SPD Železna Kapla in SPD Št. Vid v Podjuni sta združena pod imenom »France Pasterk-Lenart«, narodnega heroja in boreca proti največjemu tlačitelju narodov, tudi koroškega slovenskega ljudstva. V osvobodilni borbi je žrtvoval tudi svoje mlado življenje na oltar trpeče domovine. Ime naše dragocene žrtve, domačina iz kapelških brd, si je nadel pevski zbor, ki zelo marljivo in z veliko vnemo goji slovensko pesem in glasbo ter se s svojimi nastopi lepo in primerno oddoljuje spominu junaka Franceta Pasterka-Lenarta, saj je tudi on nad vse ljubil slovensko pesem, dokler ga ni sovražna krogla prisilila k večnemu molku.

Pevski zbor »France Pasterk-Lenart« ne poje le sebi, temveč z veseljem posreduje petje našemu kmečkemu in delavskemu prebivalstvu, kakor tudi izobražencem. Zaradi svoje izvežbanosti in odlične sestave mladih pevskih sil vedno bolj navdušuje in zadovoljuje s svojimi pevskimi nastopi vse in tudi še tako zahtevne zanimance za glasbo. Še več, razen domačinov je ta pevski zbor že navduševal in vzbujal ugled tudi pri tujih gostih, ki se zadržujejo pri nas na letoviščih. Niso redke izjave ljudi tuje narodnosti in jezika o občudovanju pevske ravni in zmožljivosti zbora. Po dobro zapeti pesmi spoznavajo tujci del naše dragocene kulturne

## Izgradnja deželne ceste med Št. Petrom in Rožekom

Kakor poročajo, so pred nedavnim začeli z izgradnjo deželne ceste med Št. Petrom in Rožekom Cesto bodo oprostili prahu ter jo dogradili v stanje, da bo ustrezala današnjim prometnim zahtevam, s čemer bo izpolnjena davna želja prebivalstva. Pri slovesnosti ob začetku gradnje so bili razen zastopnikov deželne cestne uprave navzoči tudi beljaški okrajni glavar, župana in občinski svetniki občin Št. Jakob v Rožu in Rožek kakor tudi zastopniki gradbenih tvrdk.

Na slavnosti so poudarili pomen izvedbe tega cestno-gradbenega načrta, ceste, ki bo ugodneje povezavala Rož z Vrbskim jezerom. Z gradbeno tvrdko, ki je udeležena pri gradnji rožanske državne ceste, so se sporazumeli, da bodo načrtovani projekt te deželne ceste izvedli hkrati v tej zvezi. V doglednem času bo torej prebivalstvu na razpolago dobra moderna cesta. Okrajni glavar dr. Hafner je opozoril na veliki gospodarski pomen nove ceste za vso okolico, šentjakovski župan Koren pa

kjer ni bilo pravega razumevanja za njihova stremeljenja in niso mogli razviti ter izkoristiti svojih sposobnosti.

Otvoritev srečanja je bila v soboto v Domu glasbe, kjer so govorili pravosodni minister dr. Broda, profesor Holzmüller, prezident Svetovne zveze Avstrijcev v inozemstvu generalni konzul dr. Werner, kakor tudi namestnik deželnega glavarja Krassnig in celovski župan dr. Ausserwinkler. Minister dr. Broda je med drugim dejal, da potrebuje avstrijska demokracija duhovno prožnost, toleranco in svetovno odkritost, za malenkostne in sovražne vsakdanje prepire pa ni prostora.

Za uradno otvoritev srečanja inozemskih Avstrijcev so Celovčani pokazali izredno malo zanimanja in prav nič smisla za nagovore. V veliki dvorani Doma glasbe, kjer je samo v prilličju 500 sedežev, je bilo zasedenih skupno z vsemi uradnimi celovškimi osebnostmi in drugo prominenco morda le kakih 150 stolov. Dolgočasna praznosta je napolnjevala veliko slavnostno dvorano.

Značilno je tudi, da Celovčani niso ubagali tudi poziva župana Ausserwinklerja, da bi ob priložnosti bivanja inozemskih Avstrijcev okrasili hiše z zastavami. Skoraj jih ni bilo opaziti, kar ugotavlja tudi »Die Neue Zeit« in pripominja: »Pač ni bil 10. oktober... K temu pripominja drug celovski dnevnik: V tem imajo ljudje enkrat prav. Dne 10. oktobra gre za priznanje moči nasproti slovenskim deželanom in takrat ne pozabi nobeden, ki je količkaj rjavo navdahnjen, okrasiti poslopje z rumeno-rdečebelimi zastavami. Tokrat bi morali izobesiti rdeče-belo-rdeče zastave, pa je bilo zanimanje zelo malenkostno.

dobrine, priznavajo našo kulturno ustvarjalnost kar budi tudi spoštovanje do slovenskega ljudstva na Koroškem.

Marljivi pevski zbor je letos priredil že četrti koncert. Predzadnji je bil v Voglovi dvorani v Št. Primožu v Podjuni. Prejšnjo nedeljo pa so v Škocijanu dali zboru na razpolago novo farno dvorano, kjer se je odvijal koncert z že znanim sporedom pesmi. Ljubitelji naše vedno lepe slovenske pesmi in lepega plemenitega doživetja željni prebivalci od blizu in daleč so tudi v Škocijanu napolnili dvorano, opaziti pa je bilo tudi letoviščarje, ki se v zgodnjosejenskih dnevih še vedno mudijo v naši mikavni okolici za letovišča.

Ljudje so bili navdušeni, s prekipevajočim aplavzom in pritrjevanjem so nagrajevali zbor po vsaki odpeti pesmi. Zborovodja, mladi Vladimir Prušnik, se je spet izkazal, hkrati pa vsi brez izjeme, spet so tudi prav posebno vžigali znani solistke in solisti v zboru. Močan odmev in veliko navdušenje je izzval instrumentalni trio pod vgdstvom Hanzija Kežarja. Zares, zbor je lahko močna pobuda in zgled za druge pevske zборе po naših dolinah.

Ljudje so preživeli urici lepega plemenitega doživetja, hvaležni so zapuščali dvorano, želeč si kmalu spet podobnega užitka.

Je izrekel deželni vladi zahvalo v imenu občine, da je končno prišlo do uresničenja tega načrta.

Izpeljava današnjemu razvoju ustrežajoče imenovane ceste je gotovo pozdraviti, ker s tem se bo spet vsaj nekaj storilo zaboljšanje življenjskih in eksistenčnih pogojev prebivalstva v krajih, ki so bili dolga desetletja gospodarsko zapostavljeni ter so zastopali v razvoju.

## Bilčovs

Marsikaj novega se zgodi po svetu in v dnevnem časopisu beremo o dogodkih, ki se dogajajo daleč v širnem svetu. Svetovne novice nam skoraj zasenčijo dogodke v naši neposredni bližini. Zaradi tega je nujno, da bo tudi stran v našem listu, ki je namenjena vestem iz naših krajev, čimbolj pestro izpolnjena. Zato pa je potrebno, da bralci lista svoje glasilo tudi obveščajo o dogodkih v domačih vaseh. V človeškem življenju je že tako, da se vrstijo veseli in žalostni doživljaji. Tudi današnje naše poročilo ustreza temu dejstvu.

Neizprosna smrt je prav v enem tednu posegla v naše vrste. Iz Rahovnikove družine v Pogradu je iztrgala skrbno mater Lizo Kulnik. Pokojna je v svojem življenju prestala mnogo truda in težav. Z marljivostjo svojih rok si je prištedila toliko, da si je mogla kupiti lasten dom, na katerem je do zadnje ure svojega življenja pridno delala. Nenadna smrt, ki jo je povzročila srčna kap, jo je dohitela pri njenem dnevnem opravilu.

Nekaj dni potem pa je preminul Ludwig Mösbacher, oče številne nepreskrbljene družine. Več let ga je mučila sladkorna bolezen. Vsled zrahljanega zdravja je vstopil še ne celo 40 let star v rento. Nepričakovano se je njegovo zdravstveno stanje hudo poslabšalo in prepeljali so ga v bolnišnico v Celovec. Toda pomoči ni bilo več, po nekaj dneh je umrl v bolnišnici. Pokojni je bil skrben oče v družini in je — kjer koli je le mogel — rad pomagal tudi sosedom.

Z žalujočima družinama sočustvuje vsa naša občina in še mnogi v drugih vaseh. Tudi tem potom izrekamo hudo prizadetima družinama naše srčno sožalje.

Za poročati imamo pa tudi dva vesela dogodka. V naši vasi smo imeli dvoje ženitovanj. Dne 3. septembra se je poročil tukajšnji gospod učitelj Krainer, doma iz Borovelj, z gospodično Anico Lešnik iz Velinje vasi.

Teden potem pa je bila spet vesela poroka. Takrat sta sklenila zvezo za življenje Rudolf Šavnik, p. d. Adamcov na Potoku in Trudi Krušic, hčerka lesnega trgovca na Potoku. Obe ženitovanjski slavji sta bili v gostilni pri Miklavžu, kjer je bilo zelo veselo razpoloženje. Novoporočenima paroma čestitamo in želimo mnoge sreče na skupni življenjski poti.

## Tudi mnogi Celovčani se ukvarjajo z lovom

Pred nedavnim je bila v Celovcu zaključena seja celovških lovskih zadržug. Seja je bila na magistratu pod predsedstvom župana Ausserwinklerja. Kakor znano, so po novem lovskem zakonu pripadla lovišča, ki niso last zasebnikov, občinam, ki jih pri tem podpirajo upravni sosvetniki.

Župan Ausserwinkler je poročal o lovstvu na področju mesta Celovec za preteklo lovsko leto. Med tem časom so odstrelili 71 komadov srnjadi, med temi 43 srnjakov, 187 zajcev, 31 lisic, 472 fazanov in 105 jerebic. Zanimiva je pomnožitev stanja fazanov v celovških loviščih.

Magistrat je v letu 1960 izdal 415 lovskih kart, med temi sedemnajst inozemcem.

Po novih zakonitih določilih pripadejo deleži lovske najemnine, ki jih upravičeni lastniki zemljišč niso pravočasno dvignili, občini. Župan je izjavil, da bo mestna občina te prispevke namenila izključno pospeševanju poljedelskega in gozdnega gospodarstva. Ob zaključku se je za župana zahvalil vsem članom lovskih odborov za njihove zasluge v korist splošnosti, ki so si jih osvojili pri negi lovišč.

## Počitnice v šolskem letu 1961-62

Ministrstvo za pouk je že določilo čas božičnih in glavnih počitnic za srednje šole in njim podobne učne zavode v šolskem letu 1961/62. Glavne počitnice se bodo začele na Dunaju, na Nižjem Avstrijskem in na Gradiščanskem v ponedeljek 2. julija 1962. Šolsko leto 1962/63 se bo začelo 3. septembra 1962. Na Zgornjem Avstrijskem, Tirolskem, Solnograškem, v Predarlški, na Štajerskem in na Koroškem pa bodo glavne počitnice od ponedeljka 9. julija 1962 do sobote 8. septembra 1962. V teh zveznih deželah bodo s šolskim letom 1962/63 začeli v ponedeljek 10. septembra 1962.

Božične počitnice v letu 1961/62 začnejo v soboto 23. decembra 1961 in končajo v nedeljo dne 7. januarja 1962. Pouk po božičnih počitnicah se začne v ponedeljek 8. januarja 1962. Deželne šolske oblasti lahko pooblastijo direkcije posameznih zveznih učnih zavodov, da učencem dovolijo 22. december kot pouka prost dan za odpočevanje na domove in 8. januar za povratek na kraj šole.

## Nedisciplinirani pešci povzročajo mnogo prometnih nesreč

Pred nedavnim je APA opozorila na okoliščino, ki jo je objavil kuratorij za prometno varnost. Ta oklic kuratorija zadeva obnašanje pešcev v cestnem prometu. V prvem letošnjem četrtletju so prav pešci povzročili 16 odstotkov prometnih nesreč. 34 odstotkov prometnih nezgod so povzročili vozači motornih vozil, 14 odstotkov mopeditist in 10 odstotkov motociklisti. V prvih treh mesecih letošnjega leta ugotavljajo 206 smrtnih žrtev prometa, med temi 92 pešcev, 89 vozačev motornih vozil in 25 vozačev. Otrok je bilo v prvem letošnjem četrtletju ponesrečenih 712, kar je nekoliko manj kakor v prejšnji dobi.

Kakor so na neki tiskovni konferenci kuratorija za prometno varnost povdarili, pešci še niso dovolj poučeni, kako se naj ravna na cestah. Po novem cestnem redu morajo pešci v krajevnem prometu uporabljati skrajni obronek ceste, ne glede na to če hodijo po levi ali desni strani. Na odprtih cestah morajo hoditi na skrajni levi strani ceste. Skupine, kakor na primer vojaki ali sprevoji, lahko korakajo po vozni poti, otroci ali šolarji pa morajo uporabljati predpisano skrajno stran ceste. Na označenih prehodih za prečkanje ceste imajo prednost pešci pred motornimi vozili.

Kuratorij za prometno varnost poziva vse udeležence prometa, da se potrudijo na cestah za najstrožjo prometno disciplino, da se s prizadevanjem vseh omejijo žalosne številke prometnih nesreč in žrtev, ki jih prav v zadnjih tednih spet navaja statistika.

## SPZ NAZNANJA

Instrumentalni ansambel veselih viž  
VESELI PLANSARJI

bo nastopil in igral:

v soboto, 16. septembra ob 8. uri zvečer pri Kreuzwirfu pod Jerberkom  
v nedeljo, 17. septembra ob 3. uri popoldan pri Antoniču na Reki





## Nevsakdanje pozdravljanje

Kot pravimo, da je navad toliko kot ljudi, tako bi lahko tudi za pozdrave rekli, da jih je toliko, kot je narodov na svetu, če ne še več. Zato jih tudi ni mogoče vseh naštetih. Opisali jih bomo le nekaj, ki se posebno razlikujejo zaradi svoje nenavadnosti.

Papuanzi na otoku Borneu na primer, ko vidijo, da jim prihaja kdo naproti, se spuste proti prihajajočemu kot divji veter. Ko se nato Papuaanci srečata, se začneta trkati z glavama s tako silo, da se eden zruši nezavesten. Drugi pa nato zmagoslavno nadaljuje pot.

Laponci (severna Finska) si ob srečanju obrneta hrbet in se pri tem drgneta in porivata z vso silo, prizadevajoč si, da si drug drugemu spodneseta ravnotežje. Ta pozdrav je toliko bolj vpljuden, kolikor dlje lahko kdo potisne osebo, s katero se tako pozdravlja.

Na Grönlandiji se pozdravljajo tako, da si drgnejo nos ob nos. Eskimi si potegnejo pokrivalo čez glavo, kot da bi jih bilo sram pokazati obraz. Japonci gredo eden mimo drugega drsaje po kolenih. Če srečajo na poti kako ugledno osebnost, pokleknejo in zarijejo obraz v prah, ter ga ne dvignejo, dokler se oseba, ki ji gre ta čast, ne zgubi v daljavi.

ZORO ZORIN:

## OREL IN Palček

Drobni ptiček Palček zagleda na skali mogočnega orla in obide ga zelena zavist. »Kako veličasten ptič je Orel! Ni čudno, da je kralj vseh ptic. Le zakaj nisem jaz tako velik in zakaj nisem jaz kralj!« vzklikne občalujoče. Naenkrat pa se zlobno nasmehne:

»Orel je res kralj, toda vendar ga spravim v sramoto. Nalašč, da ne bo tako domišljav in prevzetan.«

Zbere ves glas, kolikor ga premore in drobno začivka: »Ej, silni Orel, kralj vseh ptic! Kaj res ni med ptiči močnejšega od tebe? Jaz, Palček, ti pravim, da sem močnejši!«

Orel se začuden obrne, od kod neki to drobno čivkanje. Zagledal je Palčka in se dobrovoljno nasmehnil:

»No, mali, nikar se tako ne ščeperi. Res misliš, da si močnejši od mene? Saj ti bom verjel, samo dokaži mi!«

»Seveda ti bom dokazal, in to kar takoj,« se odreže Palček.

»Vidiš tam doli na travniku bika? Daj, poskusiva, kdo ga bo pripravil do bega! Tisti, ki to napravi, je močnejši.«

»Velja,« odgovori Orel. »Ne verjamem, da mi bo to uspelo, kajti bik je nevaren.«

Po teh besedah se Orel zažene naravnost biku v glavo in ga srdito obdeluje s kljunom. Toda bik se besno otepa z ostrimi rogovi, da Orlovo perje frči na vse strani, dokler se ta končno ne umakne, hudo ranjen in z razmršenim perjem.

»Tebi ni uspelo. Sedaj pa glej mene!« vzklikne Palček in zleti biku na hrbet, od tam pa brž v njegovo uho in majhen, kakor je, zleze ves notri in začne na vso moč kljuvati in praskati.

Bika to razgrajanje po njegovem ušesu najprej vznemiri, da začne hitro migati z uhlji, ko pa to nič ne pomaga, besno otepa z glavno in z nogami nabija ob tla. Toda Palček vztrajno tiči v ušesu, dokler bika ne popade divja jeza, da tuleč zbeži po travniku, Palček pa jo seveda brž odkuri na prosto.

»Sedaj si videl! Kdo je torej močnejši?« se razkorači Palček pred Orlovo.

»Tisti, ki zmaga na nepošten način, ni zmagovalec, ampak zahrbtnjež,« je mirno odgovoril Orel in odletel, ne da bi se zmenil za jeznega in osramočenega Palčka.

CLAUS EIGK:

## dan nič



Vprašanje je bilo kočljivo, toda Norman se je znašel: »Imeli smo trebušni pristanek. Razbitino raje pustimo in čim preje odrinimo iz te preklele megle!«

»Prav, dobro vas razumem!« je prikimal Mihael Angel. »Prosim, gospoda, kar za menoj...«

Odšli so, obdani s spremstvom oboroženih mož. Očitno je bilo, da so jih kljub vpljudnemu ravnanju smatrali za ujetnike.

»Za zločinca kaj simpatičen dečko!« je šepnila Mabel svojemu tovarišu.

Norman pa je bil izkušen in nezaupljiv. »Bili so zločinci, ki so opustožili cele države, pa jih njihovo zločinsko bistvo ni motilo, da ne bi bili simpatičnega videza in izbranega vedenja.«

Hip nato je stopil k njima Mihael Angel.

»Dobro, da niste sami šli naprej, potem ko ste zadeli ob alarmno žico. Iz megle vodi namreč k nam ena sama steza. Sami je nikdar ne bi našli. Ledena ploskev se tu začenja nagibati navzdol. Sprva komaj opazno, potem čedalje strmeje. Preden bi to opazili, bi bili že tako daleč, da se ne bi mogli več vrniti. Po gladki površini bi zdrčali navzdol in prileteli prav tja, kamor ste bili namenjeni, toda z razbitimi glavami. Tej sijajni pasti se nihče ne izogne. Cele vojske bi položile orožje pred njo!«

Prehodili so kakih sto metrov poti, ko je skoro v hipu predrla megla močna svetloba. Vzklikali so od presenečenja in preteklo so minute, preden so sploh mogli dojeti, kar se jim je pokazalo pred očmi. Je bilo to resnično?

## Kadilec opija in štiri pošasti

BURMANSKA PRAVLJICA

Nekoč so štiri pošasti prišle v vaško krčmo in požrle vse potnike, ki so tam spali. Odtistihdob ni nikomur prišlo niti na misel, da bi stopil v krčmo in tako je le-ta ostala dolgo časa prazna.

V vasi pa je živel kadilec opija. Bil je silno len in sploh ni imel nobenega pravega poklica. Komaj se mu je ljubilo hoditi, le s težavo je govoril in vsi so ga imeli za slabiča in strahopetneža. Vselej je na pol spal. Nekega večera je ostal brez beliča v žepu in tako si ni mogel kupiti opija. Ves

Toda najbolj nenavaden način pozdravljanja poznajo prebivalci eksotičnega otoka Jeko. Ko se srečajo, se iz vpljudnosti umaknejo s poti in sedejo na zemljo. In tistega, ki prvi ostane, smatrajo za manj vpljudnega. Ker trajajo te ceremonije včasih zelo dolgo, imajo v tej deželi na leto 80 tednov; 26 jih odpade samo na sedenje iz vpljudnosti.

nesrečen je stopal po vasi ter se hvalil, češ da je najbolj pogumen mož. To je jelo presedati mladeničem in le-ti so ga začeli zbadati, češ če si upa, naj prespi noč v gostilni. »To bom rade volje storil,« je odgovoril kadilec opija, »le s pogojem, da mi boste pipo napolnili z opijem in mi dali večerjo.« Pipo so mu napolnili, mu dali za popolnico pečenega morskega raka, kuhano jajce, kolač iz bambusovega trsa in krof. Mladeniči so ga pospremili do krčme, kjer naj bi prespal noč.

Blizu polnoči je bilo. Štiri pošasti so stopile v krčmo. Zelo so se začudile, ko so našle na človeka. Čeprav so pridrele z velikim hrupom, je bil kadilec opija toliko poglobljen v svojo kajo, da jih ni niti slišal. Sedle so okrog njega in jelo sukati oči, da bi ga prestrašile. Kadilec pa jih sploh ni videl, ker je s priprtimi očmi užival opij. Pošasti so postajale nestrpne, ker jih človek niti opazil ni. Ko so ga bolj pogledale, so se celo malo prestrašile, misleč, da požira ogenj. Niso vedele, ali naj ga požro ali odnesejo pete. Osuplo so zlele vanj.

Kadilec opija je tedaj začutil, da je lačen in ne da bi odprl oči, je razvezal zavitek. »Kaj imamo tu?« se je vprašal, ko je olipaval hrano. Precej je našel na raku. »O, bradač, kako se veselim, da si tu,« je rekel raku. Eni izmed pošasti pa je bilo ime Bradač, ker je bil del njenega gobca porpščen s kocinami. Seveda se je strahovito prestrašila. Tedaj pa je kadilec opija otipal jajce in rekel: »O, golobradec, golobradec, kako se veselim, da si tudi ti tu.« Drugi pošasti je bilo po naključju tako ime, ker je bila brez dlak na lemenu in po bradi. Tudi ta se je silno prestrašila. Tedaj pa je kadilec zadel ob kolač iz bambusovega trsa ter rekel: »O suhec, suhec, veseli me, da si tudi ti prišel.« Tretji pošasti je bilo slučajno ime Suhec, ker je bilo njeno telo tanko in dolgo in zato se je silno prestrašila. Kadilec opija je naposled segel tudi po krofu in rekel: »O, debeluhar, debeluhar, kaj si tudi ti tu?« In tako je bilo ime četrti pošasti, ker je bila debela in okrogla, vsa zavaljena. Tudi njej je zlezal strah v kosti. Tedaj pa je kadilec opija rekel sam sebi:

»Najprej bom pojedel bradača, potem golobradca, nato suhca in naposled debeluharja.«

Ko je to izrekel, so vse štiri pošasti poklekile predenj, proseč ga, naj jim daruje

življenje. Kadilec je šele zdaj odprl oči, opazil pošasti, vendar je mislil, da zahtevajo od njega kolače. Zato je rekel:

»Ne, ne, moram jih pojesti, ker sem lačen.«

»O, gospodar,« so zaklicale pošasti v en glas, »dovoli, da odidemo, pa ti bomo dale sedem vrčev z zakladi, ki so zakopani pod stopnicami.«

Kadilec opija je tedaj doumel, da pošasti prosijo za svoje življenje in zato je rekel: »Prav, prinesite zlate vrče.« Pošasti so izkopale vrče in jih dale kadilcu, le-ta pa jih je pustil, da so odšle. Odšle so in nikdar več niso prestopile praga krčme.

## Beli kužek, črni kužek in reka

Beli kužek je živel na desnem bregu reke, črni kužek pa na levem.

Vsak dan sta prihajala k reki in lajala čez vodo drug na drugega... Včasih sta lajala tako dolgo, da se jima je pokvaril zlahni glas in sta samo še hreščoč piskala čez široko reko...

Seveda sta si kužka domišljala, da se imata za kaj sovražiti. Beli kužek je namreč lajal na črnega zato, ker je bil črn. Črni kužek pa belega ni mogel videti, ker ni bil črn kot on, temveč bel...

Med njima pa je tekla reka, stara in v nevihtah preizkušena... Če sta kužka tako bevskala, se zaradi tega ni ustavljala... Premodra in prevelika je, da bi se menila za prepri dveh ubogih kužkov...

L. Suhodolčan

## Vrabec in kmet

Kmetič na njivi proso je sejal, vrabec v jeseni pridelek pobral.

Mu vrabec odvrne: »To bi že bilo, a revež ne znam, kje dobil bi koso!«

Prišel je kmet, da proso pokosi, na njivi pa prazna le slama stoji.

Kmet slame noče, vrabec kose ne dobi, na njivi še danes slama stoji.

Kmetič se huduje: »Bes naj te nosi, proso si pozobal, še slamo pokosi!«

Ljudje so radovedni, kdo prišel bo žet, ali vrabec ali pa kmet.

Je bilo sploh mogoče? Dolge ure so leteli skozi temno polarno noč. Nekaj mesecev bo ležala na mračni deželi senca veselja. Toda tu, v srcu ledene puščave, se je smejala dnevna svetloba z neba tako čudovito sinje barve, da bi jo vsak slikar imel za pretirano.

Stali so na ploščadi, ki se je prevešala v navpičen prepad. Ob nogah se jim je kakih 200 metrov globoko razprostirala okoli tri kilometre široka kotanja. Okrog in okrog so jo obdajale strme, skoro navpične ledene stene. V dolini sami pa so se bohotile veličastne palme, zeleneli so bukovi in hrastovi gozdiči, samevali so oljkovi gaji, širile so se sočne trate in pisani travniki. Počočki, obraščeni z grmičevjem in bambusom, so namakali majhne zelene močvare papirusa in ločja. Modri ribniki so sanjarili med cvetličnimi gredami. Fantastični kaktusi in vitke ciprese so rasli ob zavitih stezah. Med zelenjem in pisanimi barvami so se lesketala bela poslopja, marmornate hišice in vile. Betonske ceste so vezale trge, parke in stanovanjske četrti. Veliko letališče s kilometer dolgim vzletiščem se je ko bel trak vleklo skozi morje tulipanov. Nad pokrajino pa se je smejala sončna svetloba in bočila brezoblačno nebo.

Norman in letalci so si večkrat pomeli oči. Saj to ni bilo mogoče!

Mabel je zaprla oči, se naslonila Normanu na ramo in zastokala: »Doug, saj to sploh ni resnično!«

Preteklo so minute in Angel se je zganil. Razumel je brezmejno strmenje svojih jetnikov in ga je tudi upošleval.

»Saj sem vam obljubil, da vas popeljem v raj,« se je zasmejal. »Mar nisem držal besede?«

»Seveda, gotovo!« je priznal Norman presenečeno. »Toda kako — za vraga — je to sploh mogoče?«

»Saj ni tako hudo, kakor se vam zdi,« se je zasmejal

Angel. »To, kar vidite, je samo nekakšen nazoren primer, kaj naše moderno in razumno človeštvo s pomočjo tolikokrat preklete tehnike lahko stori, če obrne velike denarje ne za razne vojske, ampak za — pač za nekaj takega! Vam bom vse počasi pojasnil. Na vrhovih teh ledenih sten vidite v enakomernih presledkih velike krožne predmete. To so naša umetna sonca. Z energijo jih zalaga atomska centrala, ki leži tam doli za kaktusovim gozdičkom.«

Pokazal je na veliki belonski blok, ki je oglat in brez oken daleč preseagal vrhove najvišjih orjaških kaktusov.

»Ta velika umetna sonca — vseh skupaj jih je petdeset — neprestano oblivajo dolino s svetlobo in toploto. Te je zadosti za tropsko podnebje in za bujno rastlinje, katerega rast smo z najsodobnejšimi metodami silno pospešili. Sinjina nad nami pa ni pravo nebo. Svetlobni žarki umetnih sonc se lomijo ob vodni pari, katere plasti se kopasto dvigajo do 3000 metrov visoko nad oazo. Tako nastane sinja nebesna barva. Sicer pa je tudi sinjina pravega neba posledica lomljenja svetlobnih žarkov. Kollina sama je bila sprva prav tako na debelo pokrita z ledom kakor vsa dežela naokrog. Ko se je pred enajstimi leti začela tretja svetovna vojna, je neki genialni estlet s peščico prav tako genialnih sodelavcev zapustil svetovno kladnico in se lotil naravnega sveta — boja s prirodnimi silami tega ledenega sveta. Spočetka so živeli v ledenih jamah in v šotorih. Njihov duh pa je obvladal atomsko energijo in kaj so z njo sčasoma dosegli, vidite sami. Iz ledene puščave so si iztalili to oazo, ta čudoviti paradizi!«

Obmolnil je in se ponosno ozrl po velikanskem delu, ki ga je verjetno pomagal usvarjati tudi sam.

Vsi so pozorno poslušali, toda edino Mabel se je



# O duševni higieni otroka

Ob prihodu v šolo spozna otrok novo osebo, ki bo poleg staršev usmerjala njegov duševni razvoj in katere se bo otrok oklenil, to je — učitelj. V zgodnji šolski dobi se da še takšnega otroka, ki si je zaradi nepravilne vzgoje prilastil navade, ki se pozneje lahko razvijejo v asocialne tendence, usmeriti na pravo pot, tako da bo zmožen zadovoljiti zahtevam življenja.

V tej dobi sta zelo važna učiteljeva osebnost in njegova sposobnost, ki mu omogočata:

- poglobiti se v vsakega posameznega otroka v razredu;
- zanimati se za njegovo okolje doma;
- dajati staršem, ki se ne zavedajo nepravilnosti pri vzgoji svojih otrok pravilne napotke in
- doumeti težnje, probleme in nasprotja, ki se pojavljajo v duševnem življenju otroka.

Zato mora biti v prvi vrsti učitelj sam duševno zdrav, kajti učitelji, ki postanejo nevrotski ali celo psihopati, ogrožajo otrokovo duševno zdravje. Otroci si naj hitro prisvojijo to, kar vidijo pri svojih vzgojiteljih. Nervozen učitelj torej pri vzgoji otrok mnogo bolj škoduje kot koristi, saj povzroča pri otrocih samih živčnost, ki ima za posledico poleg ostalih motenj še neuspeh v šoli. Pri otrocih ne morejo uživati neomejene avtoritete in ugleda.

Otroka moramo za življenje v šoli pripraviti, in sicer s skupno pomočjo staršev in učitelja, kajti šola predstavlja otroku popolnoma novo okolje, na katerega se nekateri otroci lahko, drugi zopet težko prilagodijo.

Specialni mentalni higienski problem, ki se pokaže pri nekaterih otrocih že v prvem razredu je pisanje z levico. Levčnost ima svoje osnove v centralnem živčnem sistemu. Zato je napačno, če levčarja silimo, da piše z desnico, ker tega ne zmore. Pogosto učitelj ni poučen o tem problemu in dnevno otroku prigovarja, naj piše, kot ostali otroci. To pa lahko vzbudi v otroku občutek

manjvrednosti, ki se izraža v odklonu do pisanja ali celo do šole.

Ko je otrok že spoznal šolo, mu mora učitelj vliti zaupanje v samega sebe in ga prepričati v njegove sposobnosti ter mu nuditi priliko, da občuti srečo uspeha.

Zato učitelj ne sme nalagati otroku dela, ki ga le-ta ne zmore, temveč učiti snov, ki odgovarja povprečni duševni razvitosti otroka gotove starostne dobe. To učno gradivo bo otrok z veseljem in z nekoliko truda osvojil. Menim, da bi se moral v osnovni šoli otrok naučiti v glavnem vse predmete v šoli in bi smel porabiti doma pol do ene ure časa za ponavljanje. Če so otroci prekomerno obremenjeni z nalogami ali drugim delom, nimajo časa za športno udejstvovanje,

sprehode in seznanjanja z naravo, kar zavira njihov telesni in duševni razvoj. Z mentalno higienskega stališča sem proti obremenjevanju otrok z domačimi nalogami preko nedelje. Otroci imajo pravico do nedeljskega počitka, ker je ta počitek važen za otrokovo nadaljnjo delovno zmogljivost.

Odnos med otrokom in odraslim je zelo važen faktor v otrokovem duševnem razvoju. Odrasli morajo otrokom nuditi priliko, da se razvijejo v samostojno osebnost in nikakor ne smejo zasmehovati in podcenjevati stvari, ki se zdijo otroku važne in katere on ceni. Vprašanja, ki nam jih stavlja, moramo pojasniti in razložiti tako, da jih bo lahko razumel. Naše delo pa bo samo takrat uspešno, če si bomo pridobili tudi njegovo spoštovanje.

Resen problem v šoli predstavljajo plahi otroci. V šoli so učitelji pogosto zelo zadovoljni s takimi otroki, ker so pridni, ubogljivi in lepega vedenja in jih stavljajo ostalim

preveč razgibanim za vzgled. Plahost pa je zelo velika ovira pri izgradnji osebnosti in zato jo moramo pri otroku odpraviti. Večkrat je treba, dati otroku nalogo, ki ne bo presejala njegovih moči ter jo bo lahko uspešno opravil. Pri tem ga je treba pohvaliti in tako utrjevati njegovo samostojnost.

Če je otrokova dejavnost prebogata zvezana z neuspehom ali če je okolje malodušno do otrokovega uspeha, se lahko porodi pri njem občutek manjvrednosti, na katerega reagira z uveljavljanjem samega sebe na način, ki se mu pač zdi najbolj uspešen. Obnašanje takega otroka je ravno nasprotno njegovemu notranjemu doživljanju, skuša gospodovati v svoji okolici, postane neobgljiv, samovoljn in tiran okolice. Nekateri se prično hvaliti, da bi izsilili priznanje svoje okolice in na ta način dobili zaupanje vase.

Velikokrat se starši pritožujejo zaradi trme otrok. Ne vedo pa, da to nelepoto lastnosti včasih sami vzbude s svojim nepravilnim ravnanjem. Otroku moramo dati svobodo, da dela včasih kar sam hoče in se ne smemo vtikati v njegovo delo in mu ukazovati, kaj naj dela. Tudi otrok velikokrat čuti potrebo, da bi sam razpolagal s svojim časom. Če mu starši tega ne dovolijo, se v njem vzbudi odpor, ki ga ne more izraziti drugače kakor s trmo, ki se je niti sam ne zaveda. V obliki izraza »nočem« tiči izraz »ne morem«, čeprav bi rad.

Nevarno je, če stavlja starši ali učitelji enega otroka drugemu za vzor, ker povzročajo ljubosumnost in sovraštvo med otroki.

Vsi si želimo, da bi bili naši otroci pogumni in se ne bi plašili in bali vsake malenkosti. Odrasli se morajo kazati napram otrokom vedno pogumni, kajti le tako bodo otroci dobili občutek varnosti, ki jim je nujen potreben. Dom in šola jim morata predstavljati trdnjavo, kjer se jim ničesar ne more zgoditi.

Dragi starši in vzgojitelji! Nimate pravice zahtevati od otroka, da je boljši, odkritosrčnejši in bolj pošten kot je otrokova okolica in nimate pravice kaznovati otroka zaradi laži, če se je odrasli krog njega vsak dan poslužujejo. Če bomo pa otroku v vseh lepih lastnostih za vzgled in bomo otroka res razumeli, se bo med otroki in odraslimi razvilo prijateljstvo, ki bo temelj zdravega duševnega razvoja.

## Gobe za zimsko shrambo

### GOBICE V KISU

1 kg jurčkov, 1 dkg soli, 1 liter vode, 2 žlici navadnega kisa, pol litra vinskega kisa, nekaj zrn celega papra, lovorov list, 1 klinček.

Označene majhne in trde jurčke operemo in prekuhamo v slani vodi, ki ji dodamo 2 žlici kisa. Nato vodo odlijemo, gobe pa predenemo v lončeno ali porcelanasto skledo ter jih polijemo z vinskim kisom. Dobro pokrite pustimo v tej kvazi 8 dni. Po tem času kis odlijemo, ga prekuhamo z dišavami in mu dodamo nato še gobic. Vro naj 1 do 2 minuti. Gobic denemo nato v kozarce ali v lončeno posodo in jim prilijemo kis. Ko je vse skupaj ohlajeno, zavežemo in shranimo.

### GOBE PASTERIZIRANE

Lepa, trde gobe očistimo, operemo in zrefemo na večje kose, manjše pa pustimo lahko tudi cele. Tako zrezane denemo v skledo in osolimo. Čez nekaj časa jih stisnemo, denemo v kozico (najbolje iz kamenine) in malo dušimo, da oddajo še nekoliko vode. Nato jih odcedimo in ohlajene zložimo v kozarce, a ne do vrha. Do roba naj manjka poldrugi centimeter. (Če bi se pri kuhanju gobe dvignile do gumijastega obročka, bi pustili in bi se gobe pokvarile.) V vsak kozarec prilijemo samo nekaj vode, ki se je natekla od gob, kozarce zapremo in pasteuriziramo poldrugo uro pri 90 stopinjah Celzija. Čez 6 do 7 dni sterilizacijo ponovimo.

Če nimamo patenčnih kozarcev, vzamemo lahko tudi navadne. Preden jih denemo v soparo, jih moramo dobro zavezati. Tako pripravljene gobe uporabljamo kot sveže.

### EKSTRAKT IZ GOB

Gobe očistimo in zmeljemo na mesnem stroju, nato pa jih denemo v lončen lonec ali steklen kozarec in zmeljemo s soljo. Na 1 kg zmelteh gob vzamemo 15 dkg soli. Nasoljene gobe naj ostanejo v posodi nekaj ur. Izločeni sok potem odlijemo, ga dobro prevremo, nato pa ga nalijemo v manjše steklenice, jih zapremo in steriliziramo v sopari. Preostale gobe uporabimo kot dodatek k raznim jedem.

## Obletnice porok

Pri nas poznamo samo srebrno, zlato in biserno poroko. Francozi so v tem pogledu bolj natančni in imajo za vsako obletnico poroke posebno ime:

- Eno leto — bombažna poroka, 2 leti — usnjena, 3 leta — pšenična, 4 leta — voščena, 5 let — lesena, 6 let — šipkova, 7 let — volnena, 8 let — makova, 9 let — lončena, 10 let — kositrna.

Po enajstih letih zakona se praznuje koralska poroka, 12 let se imenuje svilena poroka, 13 let — šmarnična, 14 let — svinčena, 15 let — kristalna, 16 let — safirna, 17 let — rožna, 18 let — turkizna, 19 let — kreonasta, 20 let — porcelanasta.

Naslednje obletnice poroke so: opalna (21 let), bronasta (22), berilna (23), satenasta (24), srebrna (25), žadasta (26), mahagonijeva (27), nikljasta (28), žametna (29), biserna (30), iz ovčjega usnja (31), bakrena (32), porfirna (33), jantarna (34), muslinasta (35), smaragdna (36), papirnata (37), merkurna (38), krepasta (39), rubinasta (40).

Po 41 letih se imenuje železna poroka, biserovinasta (42), flanelasta (43), topazna (44), platinasta (45), lavendlova (46), kašmirska (47), ametistna (48), cedrova (49), zlata (50), diamantna (60), iz pozlačenega srebra (70), alabastrna (80), če pa kdo doživi 80 let zakona, praznuje hrastovo poroko.

## ZDRAVJE JE ZAKLAD

### Včasih pa to ni malenkost

Le malo je ljudi, ki ne bi nikdar tožili, da jih kaj boli. V večini primerov razne nevšečnosti ali nerazpoloženja skoraj da niso bolezen, vendar pa zmanjšujejo voljo in moč do dela in večajo nejevoljo. Glavobol, razni kožni izpuščaji, težave v želodcu in še razne take „malenkosti“ imajo navadno svoj razlog v slabi prebavi in nepravilni hrani. Iz prvotno neznatnih težav pa se lahko razvijejo težje bolezni kakor so na primer žolčni kamni, migrena, protin itd. Zato moramo poskrbeti, da se tem neznatnim obolenjem izognemo, da tako preprečimo hujše bolezni.

Glavobol muči navadno one, ki trpe za zaprtostjo in za preobilico sečne kisline. Take osebe naj uživajo veliko zelenjave in sadja, izogibajo naj se alkoholnih pijač, kisa in ostrih začimb. Seveda jim škoduje tudi kajenje.

Nespečnost nima vselej vzroka v dnevnih skrbeh in duševnih težavah. Pogosto človek slabo spi, ker leže k počitku s preobloženim želodcem, morda ima preveč žledčene kisline. V takim primeru pomaga lahko samo zdravnik. Če se lišaji in mozolji pogosto pojavljajo, kažejo, da v krvi ni vse v redu. Redna prebava in veliko gibanja na prostem včasih te nevšečnosti popravita. Kadar pa taki preprosti nasveti ne pomagajo, vse te težave niso več malenkosti in je potrebno, da se posvetujemo z zdravnikom.

opogumila in ga vprašala tisto, kar je vsem ležalo na jeziku.

„In — kdo je ta mož, ki je vse to ustvaril?“  
 Angel se je nasmehnil, potem pa se je hipoma zresnil. „Hm — kaj je ime, le prazen zvok! Težko da ta resnica za koga bolj velja, ko za naj. Kdo je on? Nemara je eden izmed največjih ljudi sedanjosti. Morda se molim, morda pretiravam. On sovraži poveljevanje in lažno junaštvo, nepotvorjen je in poln šegavosti. Obožujem in občudujem ga, čeprav kakor nihče drugi tudi jaz ne vem, kdo pravzaprav je. Tu se ukvarja s svetovno pomembnimi načrti, pomagajo mu najboljši znanstveniki in strokovnjaki iz najrazličnejših dežel sveta. Imamo celo tri Nobelove nagradence. Mnogi veljajo v svojih domovinah za mrtve ali padle v vojni, njim samim pa ni več mar vrniti se nazaj v zlagani svet. Kdor je že kdaj okusil veličastni občutek — biti stoočstolni človek, se le stežka navadi spet na ozkost tako imenovane „veljave v svetu“. — Ah, vedeti hočete, kako mu je ime? Kličejo ga Birger Mundus. Tako ga boste lahko nagovorili, ko se seznanite z njim!“

Tovariši so se poparjeni spogledali. Vse krog njih je bilo povsem drugačno, kakor so pričakovali po Leuwenhoutovih besedah. Govoril jim je o hudodelskem gnezdu, o zločinstvih, ki jih je bilo treba preprečiti!

„Ali ima gospod Mundus tudi sovražnike?“ je vprašal Norman, ki so ga mučile take in podobne misli.

Mihael se je grenko nasmehnil. „Kako jih ne bi imel! Z zunanjim svetom vzdržujemo živahne stike. Samo v Argentini obdelujejo naši zaupniki tri ranče, ki nas zlagajo z živili. Povsem v tajnosti naše naselbine ne moremo skrivati, kolikor bi jo radi. Mnogo je nevoščljivcev, tekmecev na različnih znanstvenih področjih; ti menijo, da bi sami znali to ali ono bolje opraviti, kakor Mundus.

Ali pa politični zahrbtnježi, ki dvomijo o njegovih človeških idejah. Ali pa čisto navadni zločinci, ki jih je dan današnji na svetu čedalje več. Željni so sadov tujega truda in ne izbirajo sredstev, kadar se jih hačejo polastiti. Toda pripravljani smo tudi na to. Praktično naše oaze ni mogoče zavzeti. Sami ste to maloprej izkusili, ko smo vam ustavili motorje in vas prisilili k tlom. Z vojajštvom se nam tudi ni mogoče približati, saj bi antarktična puščava s svojim mrzom in strašnimi viharji zadržala tudi največjo armado. Sem utegnejo prodreti le posamezniki. Na primer vi sedaj!“

Mabel Morena je na pol zaslanjano poslušala vnetega pripovedovalca. „Se bomo lahko z gospodom Birgerjem Mundusom osebno seznanili?“

„Seveda!“ je potrdil Angel. „Sijajen človek, kavalir in gostitelj je. Ni vzroka, da se vam ne bi predstavil. Sicer pa ste naši gostje, toda — no, več vam bo že Mundus sam povedal!“

### BIRGER MUNDUS IN NJEGOVO DELO

Naslednjo uro je sedmorica preživela kakor v sanjah. Mihael Angel jih je povedel k avtomatični žičnici, s katero so se naglo prepeljali v dve sto metrov nižjo dolino.

Prispeli so na parkirni prostor. Tu so stale vsakomur na uslugo velike, sijajne limuzine. Med njimi je bilo celo nekaj atomskih modelov. V dveh avtomobilih, ki sta ju vodila Angel in glavni pilot, so oddrveli po sijajni cesti, speljani med palmami in rdeče cvetočimi hibiskovimi grmiči. Brzeli so mimo letališča in velikih športnih igrišč. Povsod je vrelo življenje. Treniralo je nogometno moštvo. Po rdeče nasuti stezi so tekli atleti. Igrali so tenis. V plavalnem bazenu je mrgolelo kopalcev. Sanjski svet kipečega, srečnega življenja!

Ustavili so se sredi naselja vil na velikem okroglem trgu. Tu so naši popotniki ostrmeli nad velikanskim sedemnadstropnim poslopjem, sezidanim iz barvastega marmorja. Vsako višje nadstropje je bilo po obsegu manjše od prejšnjega in vsajeno vanj.

„To poslopje je natančen posnetek zgodovinskega babilonskega stolpa!“ je pojasnil Angel. „Znotraj je stolp seveda najsodobneje urejen. Na vrhu živi Birger Mundus, v ostalih nadstropjih pa so dvorane in družabni prostori. Toda pojdimos sedaj v hotel!“

Hotel je bil na drugi strani trga v snežnobeli, z bleščeče rdečimi opekami kriti dvonadstropnici. V nobenem mednarodnem letovišču jih ne bi mogli sprejeti pozorneje in obzirneje. Osebe se je vedlo tako, kakor da ne bi bilo nič nenavadnega sprejemati goste z drugega konca sveta. Silno prijazen uslužbenec, ki so bili sami videti kakor premožni letoviščarji, so jih povedli v sijajne, razkošno opremljene sobe. Kasneje so zvedeli, da je bilo skrbeti za goste prebivalcem oaze častno opravilo, ki se mu nihče ni odrekal.

Lastno sobo so nakazali celo Bobu Millerju. Fant ni vedel, ali sanja ali bedi. Hotel se je prepričati in pritisnil je na gumb. Vstopil je elegantno oblečen gospod in ga vprašal, kaj želi. Malega Boba je to tako presenetilo in navdušilo, da ga je zgrabil krčevit napad smeha. Kaj takega si dotlej v svojem bednem življenju niti zamisliti ni mogel.

Odmerili so jim uro časa, da so se osvežili in predvsem preoblekli, kajti težka usnjena in krznena oblačila za to podnebje niso bila nič kaj primerna. Preskrbeli so jih z novimi oblekami in perilom. Mabeli so prinesli v sobo take obleke, da ne bi našla modernejših niti v Parizu ali v Hollywoodu.

(Se nadaljuje)



# Za oddih in razvedrilo

Po rodu sem Poljak; na Poljskem je bila pred vojno verska nestrpnost dokaj vsakdanji pojav. Čeprav me je oče često pregovarjal in me skušal odvrniti od tega, da bi se udeleževal protijidovskih demonstracij v Varšavi, sem se vendar rad pridružil tolpam, ki so besnele po ulicah in z njimi razbijali okna hiš in prodajaln, katerih lastniki so bili Židje. To početje se mi je zdelo upravičeno, samo po sebi umevno, nobenih očitkov si nisem delal zaradi teh dejanj. Šele čez leta sem spoznal, kako globoko sem takrat padel v svoji zaslepljenosti. Pregarjanje, meseci hudega pomanjkanja, posebno pa nenavaden dogodek, v katerem je važno vlogo igral ravno človek iz preganjanega židovskega naroda, so me ozdravili nacističnih nazorov in

po preletu poljske meje pristal kje na polju blizu gozdov, kjer bo lahko brez sledu izginil. Zadovoljen je prikimal v znak soglasja in njegov ozki, suhi obraz in temne rjave oči so spet izražali neizmerno hvaležnost. Mimo carinikov in drugih organov na letališču sva prišla s pretvezo, da me moj prijatelj želi spremiti do letala. Motor je bil že ugret in letalo pripravljeno za start. Hitro sva skočila vanj in odletela, še preden je kdo opazil prevaro in utegnili posredovati. Preletela sva Češko in kmalu zagledala Vislo, ki se je kot moder trak vlekla med zelenimi polji in gozdovi ter ob Visli Krakov. Zakrožil sem nad poljem in pristal ob robu gozda na polju. Beguncu sem na karti še pokazal, kje se nahaja, mu dal skoraj ves svoj

se pridružil vojnemu letalstvu. Po padcu Francije sem zbežal v Anglijo in spet kot pilot sodeloval v veliki bitki za Britanijo. V eni od zračnih bitk sem bil ranjen, ko smo leteli čez Rokavski preliv in se spopadli z »Luftwaffe«. V začetni fazi vojne je številno nadmočno nemško letalstvo zadajalo britanski aviaciji pri njenih akcijah nad kontinentom hude udarce; naša edina zavest je bila, da se borimo za svobodo in pravico. Ta nas je navdajala s pogumom, da smo se lotevali še tako drznih podvigov. Takrat sem v dvoboju z nemškimi Me-109 udaril vanj in mu odbil zadnji del, toda koš odbitega repa je prebil kabino in me udaril v čelo, da sem bil v trenutku na pol oslepljen od krvi, ki mi je drla iz rane čez oči in po obrazu. Tovariši so krili moj umik nazaj čez Rokavski preliv, toda izgubil sem zavest in letalo je treščilo z menoj na angleška tla. Pozneje sem izvedel, da sem pri padcu utrpel težke poškodbe na glavi. Bil sem tako blizu smrti, da je kirurg v bolnišnici, kamor so me bili prepeljali, obupal nad menoj. Po njegovem mnenju bi bila vsaka operacija zaman.

ROMAN TURCKY:

## Povračilo

me naučili ocenjevati ljudi po čem drugem kot po njihovi veroizpovedi ali barvi kože.

Hitler je priključil Avstrijo; izgledalo je, da je vojna neizogibna. Takrat sem bil zaposlen kot letalski instruktor nekega kluba v Lyonu v Franciji, toda po teh mednarodnih dogodkih sem zapustil Francijo in se odpravil v svojem letalu domov na Poljsko. Med poletom je nastala na motorju okvara in sem bil prisiljen pristati na Dunaju in tam prenočiti, da bi mi medtem popravili okvaro.

Naslednje jutro sem ravno stopal iz hotela, kjer sem prenočil, da bi si pred odhodom kupil še nekaj stvari. Nisem se naredil dveh korakov po pločniku, ko je pritekel proti meni nek moški, se zaletel vame in me podrl. Pobral sem se, ogorčen nad tako nesramnostjo ga zgrabil za suknjič in ga hotel poštono nadržati, ko sem nenadoma opazil, da je neznančev obraz prstenobled od groze. Teško sopeč, s pogledom preganjane živali, se je skušal izviti iz mojega prijema in izrekel eno samo besedo: »Gestapo!« Nemščino sem obvladal zelo slabo, toda ta beseda in obraz pred menoj, ki je izražal smrten strah, sta mi v hipu razjasnila situacijo: mož je bil na begu pred zloglasno nemško tajno policijo. Vsaka sekunda je bila dragocena, zato sem se brž odločil, potegnul sem neznanca v vežo hotela in naprej v svojo sobo. Pomignil sem mu, naj zleze v vzočje moje postelje, na kar sem čezenj nametal odeje, da je njegovo suho telo kar izginilo pod njimi in je postelja nudila videz, kot da sem se pravkar dvignil iz nje in zbrcal vse odeje na kup. Tudi sam sem se hitro slekel, da bi bil pripravljen za vsak slučaj, če gestapovci pridejo v sobo. Nisem se zaman pripravil: v dveh minutah so bili v sobi, zahtevali so moj potni list, ga pregledali in mi ga vrnili, vmes pa mi stavljali vrsto vprašanj, na katera sem po vrsti odgovarjal s stavkom, naučenim na pamet: »Ich verstehe es nicht!« Preslepil sem jih, da so zapustili sobo, ne da bi jo preiskali. Hitro sem za njimi zaklenil vrata in odvalil odeje. Nesrečni preganjanec je zlezl na dan in me, še ves drgetajoč od prestanega strahu, obsul s ploho nemških stavkov. Ne da bi razumel eno samo besedico, sem vedel, da se mi hoče zahvaliti. Ker nisem smel izgubljati časa, sem razgrnil svoj zemljevid in mu nekako dal razumeti, da imam letalo in bi ga lahko v njem prepeljal preko avstrijske meje. Razumel me je, s svojim suhim kazalcem pokazal na Varšavo in me z živahnimi kretinami spraševal, če bi ga mogel spraviti tja. Odločno sem odkimal in mu z zgornjimi znaki in risbami, ki sem jih sproti risal na rob karte, pojasnil, da moram pristati v Krakovu, da si obnovim zalogo goriva. Iz risb, ki naj bi predstavljale policaje in ječo, je uvidel, da bi bil brez dvojne takoj aretirani, čim bi pristala na kakem letališču. Sporazumela sva se, da bom takoj

denar in mu zaželel srečno pot. Zgrabil je mojo roko, jo stiskal in me nekaj trenutkov brez besed gledal, nato se je hitro obrnil in izginil med drevjem.

Ko sem se potem spustil v Krakovu na letališče, me je tam že čakal oddelek policije s pooblastilom, da preišče moje letalo, ker sem baje pomagal komu pobegniti z Dunaja.

»Izvolite, samo pogledjte, letalo je prazno,« sem jih prijazno povabil. »In če dovolite še eno vprašanje — kaj pa je zagrešil tisti, ki ga hočete po vsej sili najti v mojem letalu?«

»On je Žid!«

Po neuspešni preiskavi so me morali zaradi pomanjkanja dokazov izpustiti, da sem letel naprej. Prišla je vojna in z njo težki dnevi za Poljsko. Boril sem se kot pilot poljskega vojnega letalstva. Borba je bila krvava, krvava in zagrizena, toda fašisti so zlomili naš odpor in pregazili Poljsko. Po porazu sem se pridružil tisočim drugim rodoljubov, ki so se prav tako hoteli še naprej boriti za svobodo. Krenili smo čez mejo in po mnogih težavah prišli v Romunijo, tam pa so nas ujeli in morali smo v koncentracijska taborišča. Od tam mi je kmalu uspelo pobegniti, prekoračil sem francosko mejo in

Ko sem spet prišel k zavesti in odprl oči, sem zagledal nad seboj ozek, suh obraz, ki se je sklanjal nadme in dvoje temnorjavih oči, ki so zrle vame.

»Se me spominjate?« je spregovoril lastnik tega obraza, »jaz sem tisti, ki ste mu rešili življenje na Dunaju.« Govoril je lepo angleščino, s rahlim nemškim naglasom. Njegove besede so napravile konec moji zmedenosti. Sedaj sem se dokončno spomnil tega obraza in mukoma sem vprašal:

»Kako ste me našli? Takrat sem zagledal njegovo belo zdravniško haljo. «Ali delate tukaj v bolnišnici?«

»To je dolga zgodba,« se je nasmehnil. »Ko ste me izkrcali na Poljskem, sem se prebil do Varšave in se do začetka vojne skrival pri prijateljih, potem pa sem pobegnil na Škotsko, kjer sem bil končno le na varnem. Ko se je eden od poljskih letalskih oddelkov posebno odlikoval v slavni bitki za Britanijo, sem si mislil, da ste mogoče tudi vi tam. Pisal sem na vojno ministrstvo in dobil odgovor, da ste res tam.«

»Toda, odkod ste vedel za moje ime?«

»Napisano je bilo na robu vaše karte.« Med govorjenjem so njegovi dolgi prsti oti-

### Ni nespametno ...

Kdor kaj ima, ima zmeraj samo naposled. Samo, kdor se tega zaveda, ima res v lasti.

Moder je, kdor nima nobenih zakladov, marveč samo ključ do vseh zakladov na svetu.

Iz tujega usnja je lahko rezati jermene.

Na Škotskem sodijo, da je slabo znamenje za tistega, ki poskuša z eno vžgalico prižgati 13 cigaret.

Vsi junaki s časom utrudijo; to pri naša čas.

Moški so tako strašno brezsrčni. Ker poznajo svojo moč, jo izrabljajo po tej poti.

Rane se dajo celiti — toda samo počasi in postopoma.

pavali žilo na mojem zapestju. »Včeraj sem čital o junaškem poljskem pilotu, ki je sestrelil pet nemških letal in potem še sam treščil na tla blizu te bolnišnice,« je nadaljeval. »Rečeno je bilo, da je njegovo stanje brezupno. Takoj sem na komandi v Edinburgu prosil, da so me z letalom prepeljali semkaj.«

»In zakaj ste na vsak način hoteli priti do mene?«

»Upal sem, da vam bom končno le lahko povrnil vašo dobroto,« je odvrnil. In skromno dejal: Sem namreč kirurg, specialist za glavo in danes zjutraj sem vam z uspešno operacijo rešil življenje.«

Massimo Bontempelli:

## STALNI GOST

Imam udoben dom in ljubko, miroljubno ženo. Drugače povedano, imam zavetišče, kjer sem — vsaj kdaj pa kdaj — spravljen bolj kakor v tej vražji kavarni. Bralcu se bo zdelo čudno, da sedim večer za večerom, leto in dan pri čaši piva za mizico, polno madežev, na umazanem divanu s polomljenimi vzmetmi. Toda bralec nima pravice obsojati me; v mojem primeru mora najprej poznati dolgo zgodbo — zgodba ni tragična, zadostuje pa, da opraviči moje vedenje ali ga vsaj prikaže v sodobni luči.

S svojo ženo sem se poročil pred dvanajstimi leti. Za to srečno priložnost so mi dali dva tedna dopusta, ki sem ga porabil za ženitovanjsko polovanje. Zjutraj po vrnitvi sem moral takoj v pisarno. Zvečer — moja žena je bila trudna in je šla takoj spat — sem sklenil privoščiti si še kratek izprehod in voščiti svojim stari prijateljem dober večer. Prišel sem semle, kamor sem kot fant zelo rad zahajal. Našel sem stare znanke in spet smo navezali stare

pomenke. Ura je bila že enajst. Drugi večer sem spet prišel tja, ker so me bili prijatelji povabili za kozarček dobre kapljice. Tretji večer tudi, ker sem dal jaz za pijačo. In tako se je ta reč nadaljevala.

Moja žena se ni nikoli pritoževala zavljo tega preokreta v najinem življenju. Toda prijatelj so me začeli polagoma dražiti. Zakaj ženo zmeraj pustim doma? Mar ne gre rada z doma? Zakaj ji kdaj pa kdaj ne privoščim družbe? Začel sem se vpraševati, ali bi bila vesela, če bi jo vzel s seboj.

Nekega dne sem se ojunčil in vprašal: »Niny, morda ti ni prav, da si zmeraj sama. Ali ne bi bilo bolje, da bi ostal kak večer doma?« Nasmehnila se mi je, kot da sem ji obljubil najlepše darilo: »Da, seveda bi me veselilo...« — »Zakaj mi pa tega nisi povedala? Da, pri tebi ostanem, takoj nocoj ostanem doma. Samo za prebavo grem še malo na izprehod in se takoj vrnem.«

In prav tisti večer se je nekje zataknilo. Nekaj mojih prijateljev je praznovalo odhodnico. Kramljali smo do enajstih kakor po navadi in celo malo čez. Toda moja žena bo to razumela, če ji pozneje pojasnim, zakaj se nisem takoj vrnil... Ko pa sem prišel domov, je že spala. Drugo jutro zadeve sploh ni omenila. Jaz sem vstal pozno in moral sem pohiteti, da bi pravočasno prišel v pisarno. Zvečer sem čakal, kdaj bo žena spregovorila. Žena pa je molčala. To me je silno razjezilo. Drugi večer sem se spet vrnil domov ob enajstih kakor običajno.

Vsak večer, ko sem sedel tu v kavarni na tem divanu, sem mislil na odhod. Potem pa sem dejal sam pri sebi: »Saj te sploh ne pričakuje, Pač pa ostanem jutri zvečer zadržno doma!«

In ta večer je res napočil. Bilo je nekega četrtka, pred štirimi leti. Prav tisti večer nikakor nisem nameraval nič takšnega. Ob pol osmih sem prišel po običajnem izprehodu v kavarno; toda kavarna je bila zaprta »zaradi družbenega izleta,« kakor je bilo napisano na listku, pritrjenem na

vratih. Nekaj časa sem brez cilja taval po meslu, dokler se slučajno nisem spomnil na svojo staro obljubo. Pametna misel! Počasi sem se napotil proti domu.

Priznati moram, da mi je srce močno utripalo, ko sem potisnil ključ v ključavnico. Sem namreč nekakšen človek navade. Spričo spremembe programa sem bil nekam zamišljen. Zdelo se mi je celo, da ne ravnam olikano.

Ko sem odprl vrata, sem zaslišal kratek krik groze iz jedilnice. Vstopil sem. Spet zamolkel krik: »O, kako si naju prestrašil!« Moja žena in služkinja sta sedeli v jedilnici in šivali.

»To je pa res topel sprejem. Dejal bi, da nisem dobrodošel.«

»Kaj še, ljubček...« In moja žena je postala sila prijazna in zgovorna, da bi moj nenavadni prihod primerno proslavila. »Takoj ti skuham kavo!« In že je odhitela v kuhinjo. Zašumela je voda, zaropotala posoda in slišati je bilo prižiganje vžgalice. Medtem je služkinja pospravila živalni pribor, nakar je jela tako urno pospravljati po sobi, da je potegnila s kredence pladenj s sadjem, da je padel na tla in se razbil. Prihitela je Niny. Zmerjanje in solze. K steni obrnjeno dekle joka. Iznenada Niny znova na ves glas krikne: »Kava, teči, tecil!« Služkinja plane iz jedilnice. »Ne, ne v kuhinjo, v spalnico, tam stoji na kuhalniku, na mizici!« Kmalu zatem glasno tuljenje. Omarica je vsa v plamenih.

Ko sva hotela čez nekaj ur leči k počitku, so bile blazinice in rjuhe vse premočene, žimnica tudi vsa mokra. Vsa obupana sva se vrnili v jedilnico, pogrnili na divan nekaj plaščev in šalov in si napravila zasilno posteljo. Šele proti jutru sem se pogreznil v mučno, nemirno spanje. Služkinja je dobila pljučnico in morala je ostati dva tedna v postelji. Sosedje so se cela dva meseca do solz smejali na naš račun.

Kdaj pa kdaj zmeraj znova naletim na solidne ljudi, ki mi svetujejo, naj vendar ostanem kak večer doma. Toda kaj takšnega se mi ni več pripetilo. Če le pomislim na tisti večer doma, se mi naježijo lasje. Če bi torej bila naša kavarna spet kdaj zaprta, se sestanemo kje drugje na drugem koncu trga. Nikar ne pozabite! Nikar me ne pustite samega!

## ZA DOBRO VOLJO

KAKOR MAMA...

Sinček: — Ali si moram zares obraz umiti, mama?

Mati: — Seveda, Mirček, ker si strašno umazan.

Sinček: — Pa si ne bi mogel raje obraza z moko potresti, kakor delaš to ti, mama?

ISTIH MISLI STA

Janko in Metka se pripravata. — Nesrečna otroka! — ju miri mama — ali bosta sploh kdaj istih misli?

— O, saj sva, mama — se odreže Janko — jaz hočem imeti najdebelejšo jabolko, Metka pa tudi!

DOBER PREDLOG

Sinko: — Mama, v »Malih oglasih« berem, da iščejo statiste za neko dramo. Kdo so pa ti ljudje?

Mati: — Veš, to so pa taki ljudje, ki na odru ne smejo govoriti.

Sinko: — Potem bi se pa naš očka lahko takoj priglasil!

NERODNO ZA OČETA

Oče sinčku, kateremu je prejšnji dan pomagal pri domači nalogi:

— No, Tonček, kaj je pa danes rekel učitelj k tvoji nalogi?

Sinček: — Dejal je, da sem vsak dan bolj neumen.

NAJBOLJSI POKLIC

— No, Jožek, kaj bi pa ti rad postal, ko boš velik?

— Zidar in učitelj!

— Oboje?

— Dal Zidarji imajo počitnice pozimi, učitelji pa poleti...



Po konferenci nebloksovskih držav v Beogradu:

Manifest miru in prijateljstva med vsemi narodi

je našel v svetu velik odmev

Konferenca šefov držav in vlad nebloksovskih dežel v Beogradu je opravila veliko zgodovinsko delo v prid miru in sožitju med narodi in državami v svetu. Petindvajset držav — to je ena četrtina članic OZN — iz Azije, Afrike, Amerike in Evrope je svetu pokazalo pot miru in sporazumevanja na vseh področjih mednarodnih odnosov. Njihov manifest miru in prijateljstva med vsemi narodi v svetu je najboljši dokaz soglasnosti in enotnosti ene četrtine članic OZN v skrbi in prizadevanju za varnost v svetu, za miroljubno sodelovanje med narodi in za odpravo napetega vzdušja med obema blokoma v svetu.

Manifest miru in prijateljstva med vsemi narodi v svetu vsebuje deklaracijo za mir in varnost ter izjavo o vojni nevarnosti in poziv za mir. Deklaracija, ki vsebuje 27 predlogov in zahtev za mir in varnost v svetu, bo predložena Združenim narodom in izročena vsem državam v svetu. Konferenca šefov držav in vlad nebloksovskih

dežel v Beogradu pa je poslala še posebno pismo predsedniku ZDA Johnu Kennedyju in predsedniku ministrskega sveta ZSSR Nikiti Hruščevu. To pismo sta Kennedyju izročila predsednik Indonezije Sukarno in predsednik republike Mali, Keito, Hruščevu pa sta ga izročila predsednik indijske vlade Nehru in predsednik Gane Nkrumah.

Izjava o vojni nevarnosti in poziv za mir

Konferenca šefov držav in vlad izvenbloksovskih dežel je budo v skrbah, ker — celo v zlic že obstoječi napetosti — tako kot nikdar prej grozi svetu nevaren in kritični položaj z neposredno in zlovesčo nevarnostjo spopada, ki bi se pozneje skoraj gotovo lahko razvil v svetovno vojno. V dobi atomskega orožja in kopičenja sredstev za množično uničevanje bi takšen spopad in vojna neizogibno pripeljala do opustošenja, kakršnega doslej še ni bilo, če ne tudi do uničenja sveta.

Konferenca sodi, da se je treba tej katastrofi izogniti in da je zato neogibno in nujno potrebno, da zainteresirane strani, zlasti pa ZDA in ZSSR, takoj opustijo svoje vojaške priprave in korake, ki jih delajo v zadnjem času in ne ukrenejo ničesar, kar bi lahko otežilo položaj ali prispevalo k temu, da bi se nadalje poslabšal in da se ponovno začne pogajati o mirni izgladitvi sedanjih nasprotij med njimi, z dolžnim upoštevanjem načel OZN, kakor tudi, da vztrajajo v pogajanjih, dokler tako one, kot vsi narodi sveta ne ostvarijo popolne razorožitve in trajnega miru.

Medtem ko so danes sklepi, ki peljejo v vojno ali mir, odvisni od teh velesil, pa čuti posledice ves svet. Zato so vse države in narodi trajno zainteresirani na tem in želijo, da bi bila stališča in ravnanja velesil takšna, da bi omogočila človeštvu napredovati na poti do miru in blaginje, ne pa k usodnemu uničenju. V prepričanju, da želita mir, poziva konferenca predsednika ZDA in predsednika ministrskega sveta ZSSR, naj čimprej navežeta neposreden stik, da bi odvrnila grozeči spopad in vzpostavila mir.

Konferenca izraža resnično upanje, da bodo vsi narodi, ki niso tukaj zastopani, zavedajoč se skrajne resnosti položaja, poslali podoben poziv voditeljem teh držav in hkrati izrazili in poudarili željo in odločnost vsega človeštva, da dočaka uresničitve trajnega miru in varnosti za vse narode.

Svetovni tisk: Beograjska konferenca zgodovinski dogodek

Svetovne agencije in ugledni listi vseh držav so po zaključku beograjske konference ugotavljali, da je bila zgodovinski dogodek in da je ugled nebloksovskih držav narasel in da pomenijo sklepi konference velik prispevek k svetovnemu miru. Le oni del svetovnega tiska na Vzhodu in Zahodu, ki je pričakoval, da bo konferenca podprla politiko, ki ni v skladu z načeli izvenbloksovske politike ne ve, kako bi konference ocenil. Toda tudi ta tisk ne more mimo tega, kakor da prizna konferenco kot velik pozitivni prispevek za mir in varnost v svetu.

V New Yorku prevladuje na sedežu OZN mnenje, da je apel Kennedyju in Hruščevu važen sklep v korist miru. To mnenje deli tudi večina držav, ki v Beogradu niso bile navzoče.

Anglaški laboristični poslanec John Stonehouse je v listu „Tribune“ objavil daljši članek, kjer ugotavlja, da je konferenca prelomnica v svetovni zgodovini. On tudi meni, da se bodo nebloksovskim državam pridružile še nove države, posebno iz Južne Amerike, ki hočejo aktivno sodelovati pri reševanju svetovnih vprašanj, od katerih je odvisen mir v svetu. Jugoslovijo članek ocenjuje kot moralno močno državo, ki bo imela veliko vlogo pri premagovanju prepada med Vzhodom in Zahodom. Sovjetski premier Hruščev je v Moskvi na zborovanju poudaril, da rezultati beograjske konference opozarjajo na nujnost delovanja v korist miru. Ona je bila občutek velike skrbi za usodo človeštva. Podobno je o konferenci pisala tudi moskvska „Pravda“. Vsi listi vzhodnih socialističnih držav so zaključku konference posvetili več pozornosti kot njenemu začetku. Iz vseh pa je tudi razvidno, da se izogibajo izvenbloksovskih koncepcij konference. Čekoslovaška telegrafska agencija celo trdi, da so nekatere delegacije „postavile miroljubno politiko socialističnih držav kvalitativno na isto raven z agresivno smerjo držav NATO“. Drugače pa je konferenco ocenil radio Varšava, ko jo je imenoval „glas razuma“.

Zelo pozitivno so pisali o konferenci tudi ameriški listi Daily Tribune, Sun Times New York, Post New York Times in New York Herald Tribune, ki so poudarjali, da „neutralski pritiskejo na Kennedyja in Hruščeva in da „ima Washington hud glavobol“. Japonski list „Mainichi Šimbun“ poudarja, da bodo izvenbloksovske države postale sile, ki je ni moč

več prezreti v mednarodni politiki. Zahodnoameriški komentatorji konference izražajo svoje „obžalovanje“, da se konferenca ni postavila na bonnsko stran glede berlinskega in nemškega vprašanja.

Zahod nosi večje zgodovinsko breme

poudarja Londonski „Times“, ko pravi, da je razumljivo, da so neangazirane države pokazale večje dvoje glede Zaboda kakor glede Vzhoda. Italijanski listi, ki so z največjim zanimanjem spremljali delo konference, so objavili neokrnjeno besedilo deklaracije in poslanice Kennedyju in Hruščevu. Naslovi poročil italijanskih listov nosijo naslove »Prosimo vas, takoj se začnite pogajati!«, »Sila in Hočemo trajen mir in varnost za vse narode«.

Casopisi v Havani poudarjajo, da so na beograjski konferenci potrdili pravico Kube do njenega družbenega sistema. Libanonski časopisi pa so zapisali, da nevtralne dežele, ki so bile zbrane v Beogradu, uživajo velik ugled in to jim omogoča, da govorijo o usodi sveta in v imenu mnogih narodov. »Al Džarida« v Bejrutu pa je konferenco imenoval »novo gibanje za mir«.

Predsednik republike Tito, eden izmed iniciatorjev beograjske konference in njen gostitelj, pa je v svoji izjavi dopisnikom »Avanti« in »Unita« o konferenci dejal, da je konferenca odlično uspela, posebno se, če upoštevamo nekatera prerokovanja, da bo na konferenci prišlo do velikih nesoglasij, in glede na to, da so se na posamezne voditelje držav izvajali razni pritiski, naj ne gredo na konferenco. »Razume se« je poudaril Tito, »da ne bomo čakali na redno zasedanje OZN, temveč bomo tudi izven OZN začeli akcije, da bi čim več držav zavzelo stališče v interesu miru!« Tito je prepričan, da je konferenca ustvarila močno skupno silo, ki lahko že sedaj ima veliko vlogo in ki bo v prihodnje imela še večjo. Število držav, ki stojijo na stališču beograjske konference se ne bo zmanjšalo, prej se bo povečalo.

Dokument konference kakor tudi njen odmev v svetu ponovno potujejo, da so nebloksovske države glede bistvenih smotrov in nalog bolj enotne, kakor članice kateregakoli bloka. To je prišlo toliko očitneje do izraza, ker so udeleženci konference niso prizadevali da bi prikazali nekakšno „absolutno enotnost“ v vseh vprašanjih, ki bi bila nezdružljiva s samo naravo nebloksovske politike. Toliko bolj veličastna je zato njihova soglasnost glede vsega, kar je bistveno in vsebinsko, soglasnost, na kateri sta zasnovani njihovo sodelovanje in njihova aktivnost, s katero so povezani veliki upi in pričakovanja človeštva.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Julranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinja — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 16. 9.: 8.00 Naš vr! — 10.10 Za gospodinja — 13.05 Opoldanski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Delovna žena — 17.10 Paznane melodije — 19.00 Reportaža z zasedanja vseavstrijskega kmečkega sveta v Linzu — 20.15 Slavnostne igre v Bayreuthu 1961: Walkira — 22.15 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 17. 9.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Favoriti iligerjev od večeraj — 11.00 Nedeljski popoldanski koncert — 13.00 Operni koncerti — 13.45 Iz domačih krajev: po gornji Labodski dolini — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Krížem po svetu, krížem skozi čas — 18.00 Večerni koncert — 19.00 Nedeljski šport — 20.30 „Modra roža“. Pesnik Friedrich van Hardenberg — 21.30 Pozdrav z Dunaja.

Ponedeljek, 18. 9.: 8.00 Domača književnost — 8.15 Julranji koncert — 9.00 Pozdrav nate — 15.00 Posebej za Vas — 15.45 Korška knjižna omara — 16.00 Glasba na tekočem traku — 18.25 Za Vas? — Za vse! — 18.35 Aktualnosti za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Svet rekordov — 21.15 Koratka lavska ura — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Tisoč taktov plesne glasbe.

Torek, 19. 9.: 8.10 Orkestralni koncert — 14.45 Iz kulturne dejavnosti na Korškem — 15.30 Kamorna glasba — 16.00 Glasba na tekočem traku — 18.00 Cetrt ure mesne uprave — 18.15 Iz prve roke — 19.00 Dober večer dragi poslušalci — 20.15 Slušna igra: Ljubezen do mane — 21.10 S peljem in zvokom — 22.15 Big-Band-parada.

Sreda, 20. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Mi predstavljamo — 17.10 Glasba, ki nam dopada — 18.00 Če gore pozdravljajo — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Orkestralni koncert — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Plesna glasba.

Četrtek, 21. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 13.30 Mala melodija — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za Vas — 15.45 Korški avtorji: Johann Ciesculli — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Korška kulturna poročila — 18.35 Mladinska oddaja: Med smislom za šlednja in silo polrošnje — 19.15 Svet rekordov — 20.15 Slušna igra — 21.00 Zveneča alpina dežela — 22.15 Ob pesmi in plesu.

Petek, 22. 9.: 8.15 Orkestralni koncert — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 17.10 Veliki mojstri pišejo za male otroke — 18.15 Pisana mešana — 18.35 Kaj pravi industrija — 19.00 Krožna vožnja tiska 1961 prosvetnega ministristva — 20.15 Sročanje v baru iligerjev — 21.00 Znameniti dirigenti.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00. Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleška iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 16. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 10.00 Šolska oddaja: Leteči Holanec — 11.00 Narodne viže — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.40 Tehnični razgledi — 17.10 Ura pesmi — 17.40 Narod in domovina — 19.10 Oddaja zveznega kancelarja — 20.00 Vseh devet — 22.15 In jutri je nedelja.

Nedelja, 17. 9.: 7.30 Godalna skupina Wilhem Dumka — 8.15 Kaj je nova? — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 11.15 Orkestralni koncert — 13.10 Avtomobilisti na poli — 14.45 Non-stop-glasba — 17.05 Inozemski tisk ob koncu tedna — 18.00 Mali dunajski radijski orkester — 19.45 Ob lapi modri Donavi — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže.

Slovenske oddaje

Torek, 19. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Skladbe za klavir in violino. Sreda, 20. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Za naša vas. — Kar želite, zaigramo. Četrtek, 21. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte! Petek, 22. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Mladina poje in igra. Sobota, 23. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Prešmenjena ljubezen.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00. — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik Sobota, 16. 9.: 8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu — 9.25 Med vzporedniki in polnevnikii — 10.15 Sobotno dopoldne v zabavni glasbi — 12.25 Janko Gregorc: Melodije srca — 14.00 Vedri zvoki — 14.45 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Humoreska tedna: Kupili smo nov radio — 16.40 Planinski oklet iz Maribora — 18.45 Okno v svet — 20.20 Sobotni domači pele-mele — 20.54 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 17. 9.: 6.00 Jutranji pozdrav — 8.00 Mladinska radijska ura — 8.40 Iz albuma skladb za otroke — 9.54 Venček slovenskih narodnih — 10.00 Še pomnite, tovariši — 11.00 Nedeljska malineja — 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.15 Za našo vas — 15.30 Za vsakega nekaj iz arhiva operne glasbe — 16.00 Igramo za Vas — 17.00 Športna popoldne — 20.20 Zabavni zvoki za vse — 21.00 Športna poročila. Ponedeljek, 18. 9.: 8.00 Nastop makedonskega folklor-

nega ansambla Tanec iz Skoplja — 8.55 Oddaja za otroke — 10.15 Zvočna mavrica — 12.25 Melodije za opoldne — 15.30 Kmečka godba — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Naši popolniki na tujem — 17.15 Soterjem na pol — 18.00 Štirideset minut jugoslovanskih opernih skladateljev — 18.40 S knjižnega frga — 20.00 Ponedeljkova panorama zabavnih melodij — 21.05 Z letošnjega festivala v Dubrovniku.

Torek, 19. 9.: 8.05 Iz manj znanih oper — 8.35 Plesni orkester Werner Müller — 9.40 Poje Mariborski ženski vokalni kvintet — 10.15 Orkester Slovenske filharmonije — 11.15 Branje za vroče dni — 12.00 Glasbena oddaja za otroke — 13.30 Od arje do arje — 14.35 Pesmi jugoslovanskih narodov od Triglava do Ohrida — 16.20 S sprejemnikom na dopust — 18.00 Človek in zdravje — 18.45 Ljudski parlament — 20.30 Radijska igra: Med nebom in zemljo — 21.25 Zvočni kalendarskop.

Sreda, 20. 9.: 8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu — 8.55 Oddaja za cibabane — 9.25 Glasba z domačih gredic — 11.00 Melodije za vas — 12.00 Narodna za glas in klavir v priredbi Cirila Preglja — 13.30 Vesele in okragle — 14.40 Premurske narodne — 16.00 Radijska univerza — 17.15 V sredo popoldne pri radijskem sprejemniku — 18.30 Petnajst minut z Veselim planšarji — 20.00 Majhna prodajalna plošč s pevkami in zabavnimi melodijami — 21.00 Parada jugoslovanskih opernih solistov — 22.00 Zapešite z nami.

Četrtek, 21. 9.: 8.40 Glasbena oddaja za cibabane — 9.25 Naš zvočni magazin — 10.15 Obisk pri italijanskih opernih skladateljih — 11.00 Poje komorni zbor RTV Ljubljana — 11.35 Španija v pesmi in plesu — 12.25 Melodije za opoldne — 14.05 Radi jih poslušate — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Domače viže igrajo razni ansambli — 16.20 Iz slovenskih oper — 17.30 Turistična oddaja — 18.45 Pletni kulturni zapiski — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Literarni večer — 21.47 Lape melodije.

Petek, 22. 9.: 8.05 Glasba ob delu — 9.25 Orkestralni odlokni iz oper — 10.15 Ali Vam uga'a — 12.00 Vaški kvintet z Reziko in Sonjo — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.20 Dalmatinske pesmi — 14.35 Od tod in odod — 16.00 Športni dnevnik — 17.15 Koncert za vas — 18.15 Ljudska glasba raznih narodov — narodne pesmi iz avstrijskih pokrajin — 20.15 Tedenski zunanijepolitčni pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Godala v noči.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/skc.

Sobota, 16. 9.: 15.30 Tržaški obiski: Boršt in Ricmanje — 18.30 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 19.30 Zeno in dom — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Slovenski okoli — 21.00 Radijska igra: Naš prav. Nedelja, 17. 9.: 8.00 Poslušali boste — 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski zbori — 11.30 Oddaja za najmlajše — 14.30 Sedem dni po svetu — 17.00 Tvorica sanj — 18.00 Turistični razgledi — 19.00 Nedeljski vestnik — 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi.

Ponedeljek, 18. 9.: 10.30 Iz del avtorjev Julijske Benečije — 19.05 Balauna glasba — 19.30 Znanost in tehnika: Elektronski hladilnik — 20.30 Verdi: Simona Boccanegra — opera. Torek, 19. 9.: 18.30 Brkanovič: Sarajevska sula — 19.00 Glasbena skrinjica — 21.00 Alpske legende — 22.00 Obris ekspressionistične poezije v nemški književnosti.

Sreda, 20. 9.: 18.30 Orkester Tržaške filharmonije — 19.30 Zgodovinski sprahodi po tržaških ulicah in trgih — 20.30 Jugoslovanske ritmične popevke — 21.00 Igra: Ksnalpa. Četrtek, 21. 9.: 18.30 Godalni koncert — 19.10 Poltira z vsega sveta — 19.30 Beleške s počitnic — 21.00 Znanstveni dirigenti. Petek, 22. 9.: 18.30 Orkester Italijanske radiotelevizije — 19.20 Čejevi in Jenkovi samospevi — 19.30 Obletnica tedna — 21.00 Gospodarsvo in dela — 21.15 Koncert aperne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 16. 9.: 15.30 Evrovizija iz Malmö: Mednarodne pavalavne lakme — 19.30 Zabeleženo za Vas — 19.35 Kaj vidimo novega — 20.20 Mozaik kratkih filmov — 20.30 „Črni Peter“. Nedelja, 17. 9.: 16.00 Evrovizija iz Malmö: Mednarodne pavalavne lakme — 17.00 Mladinska oddaja — 18.15 Pustolovska pripovedka: Casey Jones — 18.45 „V žoramelu“ — 19.05 Gulova Vas bo zanimalo — 19.30 Oddaja direktorja televizije — 20.30 Prenos iz nemške televizije: iz vzrokov varnosti. Ponedeljek, 18. 9.: 19.30 Zabeleženo za Vas — 20.15 Mozaik kratkih filmov — 20.25 Aktualni šport — 20.40 Enindvajset — 21.20 Evrovizija iz Baden-Badena: Jazz — poslušan in gledan.

Torek, 19. 9.: 19.30 Zabeleženo za Vas — 19.35 Gospodinja bili je težko — 20.10 Mozaik kratkega filma — 20.20 Prenos iz nemške televizije: Velika samostalnost — 21.10 Nekoliko za srce, nekoliko za razvedrilo. Sreda, 20. 9.: 17.00 Oddaja za mladino — 19.30 Zabeleženo za Vas — 19.35 Tudi to je Avstrija — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 Nekaj takega imajo ženske rade. Četrtek, 21. 9.: 19.30 Noirano za Vas — 19.35 Športni pregled — 20.10 Mozaik kratkih filmov — 20.20 Prenos iz nemške televizije: Domov poglej, angel. Petek, 22. 9.: 19.30 Zabeleženo za Vas — 19.35 Zakonska vojna in mir — 20.10 Mozaik kratkih filmov — 20.15 Prenos iz gledališča Löwinger: Zivljenju vrnjeno.

POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski mladinski film „DOBRO MORJE“ v petek, dne 22. 9. 1961 ob 20. uri pri Cingelcu na Trati in v soboto, dne 23. 9. 1961 pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu